Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program Ekonomika a management

Studijní obor Podniková ekonomika

Připravenost a vstup České republiky do eurozóny

Readiness and admission of the Czech Republic to the euro area

DP – PE – KFÚ – 2007 05

Bc. Jana Dlouhá

Vedoucí diplomové práce: Prof.Ing. Anděla Landorová, CSc, katedra financí a účetnictví

Konzultant: Ing. Helena Rottová, ČNB

Počet stran: 84 Počet příloh: 5

Datum odevzdání: 11.05.2007

Zadání diplomové práce

Místopřísežné prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce.

Datum: 11.05.2007

Podpis: ....

Jana Dlouhá

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomohli při zpracování této diplomové práce. Velmi si vážím kvalitní spolupráce s vedoucím mé diplomové práce, paní Prof. Ing. Anděly Landorové, CSc., které tímto moc děkuji za poskytnutí potřebných materiálů a informací, za trpělivý přístup a podporu při zpracování této diplomové práce.

Resumé

Tématem této diplomové práce je problematika vstupu České republiky do eurozóny. Touto tématikou jsem se jíž zabývala i v mé bakalářské práci a volně jsem také na ni navázala.

V první kapitole se zaměřuji na dlouholetý integrační vývoj, který vyústil v hospodářskou a měnovou unii. Zde také charakterizuji hlavní etapy formování eura jako jednotné měny zainteresovaných zemí Evropské unie. Druhá kapitola se specifikuje na zavedení eura do oběhu, a to nejprve v bezhotovostní podobě a poté v hotovostní podobě. Třetí kapitola se zabývá charakteristikou předpokladů zapojení do eurozóny, kde nastiňuji hodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií Českou republikou. Ve čtvrté části popisuji stupeň ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. Pátá kapitola je věnována volbě scénáře zavedení eura v ČR a možným variantám způsobu přechodu na euro. V předposlední kapitole jsem se soustředila na analýzu dopadu přijetí eura na ekonomické sektory, které spadají do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu. V poslední kapitole jsem se zaměřila na Evropskou centrální banku a její nejnovější konvergenční zprávu z prosince 2006.

Summary

The topic of this diploma work is about the problems connected with the Czech Republic entering the Euro area. I have already written about this subject in my bachelor work and I would like to link these two works together.

The first chapter focuses on a long-term integral development, which led to a creation of the economic and monetary union. In this chapter I also define the main phases of forming Euro as the single currency of particular European Union countries. The second chapter specifies the implementation of Euro to circulation, at first only in cashless (credit) form and later in cash form. The third chapter deals with a characteristic of supposition for joining the Euro area, where I am trying to sketch the evaluation of fulfilling the Maastricht convergent criteria by the Czech Republic. In the fourth chapter I am describing the level of an economic realignment of the Czech Republic with the Euro area. The fifth chapter inscribes choice of a suitable scenario for the implementation of Euro in the Czech Republic and the possible methods of conversion to Euro. The semifinal chapter focuses on the analysis of impact of the Euro acceptation in economic segments, which are the part of a sponsorship of the Ministry of Trade and Commerce. In the last chapter I am writing about the Central European Bank and its most current convergent report from December 2006.

Klíčová slova

bezhotovostní platební styk	bank transfers payment
Česká národní banka	National Bank of the Czech Republic
evropská integrace	European integration
evropský integrační proces	European integration proccess
evropská měna	european currency
Evropská měnová unie	European monetary union
Evropský měnový systém	European monetary systém
Evropské společenství	European Communities
Evropská unie	European union
fiskální kritéria	fiscal criteria
Hospodářská a měnová unie	Economic and monetary uion
hotovostní platební styk	cash pament
jednotná měna euro	single currency
Maastrichtská konvergenční kritéria	Maastricht convergence criteria
Mechanismus směnných kursů	Exchange Rate Mechanism
měnová kritéria	monetary criteria
struktura ekonomiky	Economy structure
zavedení eura	implementation of Euro

Obsah

Seznam použitých zkratek a symbolů..........11

Úvod..........13

1. Hlavní etapy formování eura jako společné měny zainteresovaných zemí Evropské uie..........**15**

1.1. 1.dekáda (50.léta)..........15

1.2. 2.dekáda (60.léta)..........16

1.3. 3.dekáda (70.léta)..........16

1.4. 4.dekáda (80.léta)..........18

1.5. 5.dekáda (90.léta)..........19

1.5.1. Maastrichtská smlouva..........19

1.5.2. Projekt výstavy měnové unie..........20

2. Zavedení eura jako bezhotovostní měny a hotovostní měny..........**23**

2.1. Od ECU k euru..........23

2.2. Bezhotovostní platební styk v euru..........24

2.3. Hotovostní platební styk v euru..........26

2.4. Měnová politika ECB..........28

2.5. Přistoupení kandidátských zemí do EU..........29

3. Doporučení k připravenosti ČR na vstup do ERM II..........**30**

3.1. Vyhodnocení současného a očekávaného plnění maastrichtských konvergenčních kritérií provedené oficiálními institucemi ČR..........31

3.2. Hodnocení plnění maastrichtských kritérií Českou republikou..........32

3.3. Závěry a doporučení ČNB a MF ČR..........40

4. Vyhodnocení současného stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou..........**41**

4.1. Cyklická a strukturální sladěnost..........42

4.2. Přizpůsobovací mechanismy..........47

5. Scénáře zavedení eura v České republice..50

6. Analýza dopadu přijetí eura na ekonomické sektory spadající do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO)..61

6.1. Zpracovatelský průmysl..62
6.2. Těžba nerostných surovin..64
6.3. Výroba a rozvod elektřiny, tepla a plynu, kapalná paliva..65
6.4. Stavebnictví..67
6.5. Zahraniční obdchod..68
6.6. Vnitřní obchod a ochrana spotřebitele..69
6.7. Malé a střední podniky..72

7. Konvergenční zpráva ECB pro devět členských zemí včetně ČR................73

8. Závěr..78

Seznam použité literatury..82
Seznam příloh..84

Seznam použitých zkratek a symbolů

atd	a tak dále
ATS	rakouský šilink
BEF	belgický frank
CZK	česká koruna
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna
DEM	německá marka
ECB	Evropská centrální banka
ECU	European Currency Unit - evropská měnová jednotka
EEAICP	Index spotřebitelských cen Evropského hospodářského prostoru
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EMU	Evropská měnová unie
EK	Evropská komise
ERM	Exchange Rate Mechanism - mechanismus směnných kursů
ES	Evropské společenství
ESA 95	European System of National an Regional Accounts
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ESP	španělská peseta
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EUA	European Unit of Account - evropská zúčtovací jednotka
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii

Eurostat	Evropský statistický úřad
FIM	finská marka
FRF	francouzský frank
GRD	řecká drachma
HDP	hrubý domácí produkt
HICP	harmonizovaný index spotřebitelských cen
HMU	Hospodářská a měnová unie
IEP	irská libra
ITL	italská lira
KB	Komerční banka
LUF	lucemburský frank
mld.	miliarda
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	Malé a střední podniky
MUICP	Index spotřebitelských cen Měnové unie
např.	například
NCB	národní centrální banka
NKS	Národní koordinační skupina
NLG	nizozemský gulden
p.b.	procentní bod
%	procento
PTE	portugalské escudo
SRN	Spolková republika Německo
TARGET	Trans European Automated Real Time Gross Settlement Express Transfer System
tj.	to je
tzv.	takzvaně
viz.	odkaz

Úvod

Téma mé diplomové práce jsem zvolila, protože jsem se již o tuto problematiku zajímala ve své bakalářské práci a také jsem na ni volně navázala. Vypracování této práce bylo náročnější než se na začátku zdálo. Vzhledem k tomu, že toto téma je čerstvé, nebylo docela možné se dostat k některým materiálům, protože je vláda neposkytovala veřejnosti. Většinu informací jsem získala přímo z Ministerstva financí České republiky a z České národní banky prostřednictvím náměstka ministra financí pana Ing. Zítka. Dále mi velice pomohly především internetové stránky MF ČR a ČNB. Jelikož je práce dokončená v březnu 2007, nemusí se některé informace uvedené v diplomové práci již shodovat s nynější situací. Pracovní název v zadání jsem po dohodě s vedoucí diplomové práce upřesnila na Připravenost a vstup České Republiky do eurozóny

Úvahy o jednotné Evropě provázejí její obyvatele již dlouhý čas, přičemž významným impulsem pro vzedmutí těchto názorů byla zejména tragédie 1.světové války, která postihla především evropský kontinent. Ve víře nutnosti zabránit opakování katastrofy takového rozsahu se začaly objevovat hlasy volající po integraci všech evropských států (často na federálním základě – tedy vytvoření Spojených států evropských po vzoru USA). Ale snahám o politické sjednocení Evropy však nebyla situace nakloněna.

Až po 2.světové válce se politici znovu vrátili k myšlence „spojené Evropy". Pozici západoevropských zemí v Evropě měl posílit proces integrace a měl přispět k upevnění jejich ekonomické váhy ve světě. Evropa pochopila, že sjednocení lze dosáhnout formou jednotlivých kroků, zejména v hospodářské oblasti, a nikoliv polickou dohodou. Základem tohoto procesu integrace je rostoucí vzájemná hospodářská závislost jednotlivých států a zájem zúčastněných stran o větší politickou i ekonomickou spolupráci.

Také je nutné dodat, že takové integrační procesy, jako se dějí v Evropě, nejsou jevem pouze evropským, ale dochází k nim téměř ve všech kontinentech.

1.ledna 1999 byla ve vybraných zemích evropské patnáctky zavedena jednotná měna euro. Tedy zatím jen v bezhotovostním platebním styku a o dva roky později nahradilo euro národní měnu ve dvanácti zemích Evropy.

Česká republika se v současné době nachází ve fázi, kdy se snaží splnit podmínky konvergenčních kritérií.

Projekt evropské Hospodářské a měnové unie je brán za jednu z nejdůležitějších událostí v mezinárodním finančním systému. Unie je vyvrcholením více než 50 let trvajícího procesu ekonomické konvergence Evropy.

1. Hlavní etapy formování eura jako společné měny zainteresovaných zemí Evropské unie

Za významný počátek poválečných impulsů tíhnoucích k evropské integraci byl brán projev Winstona Churchilla ze dne 19.září 1946, kterým vyzval Evropu k vynaložení úsilí na její sjednocení.

1.1. 1.dekáda (50. léta)

Prvním krokem na cestě hospodářského sjednocování západní Evropy byla smlouva **Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO)**. Tato smlouva byla uzavřena v dubnu 1951 v Paříži. Šest zemí (Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemí a SRN) se rozhodlo společně postupovat v rozvoji dvou klíčových odvětví, těžbě uhlí a výroby oceli. Modernizace obou odvětví měla ulehčit poválečnou obnovu zúčastněných zemí.

Dne 20.května 1955 předložily země Beneluxu ostatním členům ESUO memorandum s návrhy na další rozvoj integrace zaměřený do hospodářské oblasti. Messinská jednání šesti ministrů zahraničí členských států ESUO na počátku června 1955 doporučila na základě tohoto návrhu vytvořit výbor vládních zástupců k vypracování návrhů na další postup. Výsledky jednání výboru byly shrnuty do tzv. Spaakovy zprávy. Bylo zároveň rozhodnuto zahájit mezivládní jednání, jež nakonec vyústila v přijetí dvou tzv. *Římských smluv*, zakládajících **Evropské hospodářské společenství** (EHS) a **Evropské společenství pro atomovou energii** (Euratom). Obě smlouvy byly šesti státy zúčastněnými na ESUO podepsány 25.března 1957 a v platnost vstoupily 1.ledna 1958.

Euratom, jak již z jeho názvu vyplývá, je platforma pro jadernou energetiku, podporu atomového výzkumu, zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především pro nadnárodní kontrolu zacházení se štěpným materiálem v souvislosti s podporou mírového využívání atomové energie. Postupem času se dominantnějším stalo *EHS*, které odstartovalo ekonomickou transformaci západní Evropy. Jeho hlavním cílem bylo utvoření jednotného společného trhu mezi členskými státy, tedy zrušení překážek volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu, což mělo vést ke stálejšímu ekonomickému růstu a

sbližování hospodářských politik všech členů. Smlouva o EHS také ustanovila vznik **Měnového výboru,** který měl sledovat hospodářský, měnový a rozpočtový vývoj.

Do roku 1965 existovala vedle sebe tři společenství - ESUO, EHS a Euratom, přičemž každé z nich mělo vlastní instituce. V roce 1965 byla uzavřena smlouva o vytvoření společných institucí tří **Společenství**, která po ratifikaci členskými zeměmi vstoupila v červenci 1967 v platnost.

1.2. 2.dekáda (60.léta)

Po příchodu 60.let rostla potřeba členských států EHS více koordinovat měnovou politiku, zejména zmírnit nežádoucí kurzové výkyvy. Příčinou byl tlak na americký dolar, devalvována byla italská lira (1961), anglická libra (1967) a francouzský frank (1969). Na druhé straně byly revalvovány holandský gulden a německá marka. Z podnětu Evropské komise byl v roce 1964 založen **Výbor guvernérů centrálních bank**. Guvernéři se scházeli jednou do měsíce v Basileji, aby projednávali společné zájmy centrálních bank.

Dalším krokem pro naplnění cílů EHS bylo dobudování celní unie k 1.červenci 1968. Došlo ke zrušení cel na dovoz průmyslových výrobků a do dvou let byla odbourána i cla na dovoz zemědělských výrobků. Pro obchod mimo vnitřní trh byl přijat jednotný celní sazebník.

1.3. 3.dekáda (70.léta)

1.a 2.prosince 1969 došlo k zasedání Evropské rady v Haagu, kde byl přijat záměr prohlubovat integraci vytvořením měnové unie. Rada ministrů vytvořila tým expertů, v jehož čele stanul Pierre Werner, tehdejší lucemburský předseda vlády a ministr financí. Tento tzv. Wernerův výbor předložil 8.října 1970 dokument (zvaný *Wernerova zpráva*), který obsahoval plán na vytvoření měnové unie. K jeho schválení došlo na zasedání Rady 22.března 1971 v Hamburku. **Wernerova zpráva představovala první ucelenou koncepci a plán na vytvoření Hospodářské a měnové unie.** Jejím záměrem

bylo vytvoření měnové unie do 10 let ve třech stádiích, ale světová měnová krize v roce 1971, o dva roky později ropná krize a rozdílné zájmy evropského společenství nakonec způsobily, že k naplnění tohoto plánu nedošlo. Předpokládalo se, že budou neodvolatelně zafixovány parity měn členských zemí a definitivně odstraněno fluktuační pásmo těchto měn, že bude zajištěna úplná a neodvolatelná devizová směnitelnost a že vyvrcholením procesu měnové integrace bude zavedení společné měny.

V dubnu 1972 bylo na základě tzv. **Basilejské dohody** přijato opatření, které stanovilo fluktuační pásmo pro všechny měny šesti zakládajících států mezi sebou navzájem ±2,25%, vůči americkému dolaru mohly tyto měny kolísat v rozmezí 4,5%. Tento mechanismus je označován jako **„had v tunelu“**. V únoru 1973 došlo ke druhé devalvaci dolaru (o 10%), což společně se zrušením směnitelnosti dolaru za zlato vedlo k odstoupení od systému pevných směnných kurzů, který byl stanoven v Bretton Woods v roce 1944,čímž nastal rozpad Brettonwoodského systému. Tímto krokem došlo ke zmizení tunelu, který byl vytvářen maximálním fluktuačním rozpětím vůči dolaru; to bylo označováno jako **„had opustil tunel“.**

Účastníci měnového hada přestali respektovat pásmo 4,5% odchylek od kurzu dolaru, zachovali pásmo stabilních měnových kurzů a vyzvali i nečlenské státy EHS podílet se na tomto kurzovém uspořádání. Tím dospěla evropská měnová politika ke **společnému floatingu,** který fungoval až do března 1979.

22.ledna 1972 došlo k rozšíření EHS o tři státy: Dánsko, Irsko a Velkou Británii. V dubnu 1973 byl založen **Evropský měnový fond**, jenž měl za úkol zintensivnit měnovou spolupráci mezi členskými zeměmi a vybudovat základnu pro Evropský systém centrálních bank, ze které měla vzniknout budoucí centrální banka ES. Jeho cíle ale nebyly naplněny.

Na zasedání Evropské rady v Paříži 13.března 1979 byl ustaven **Evropský měnový systém** (EMS), který fungoval až do roku 1998. EMS vznikl dohodou mezi centrálními bankami členských států ES. Jeho úkolem bylo vytvořit mezi členskými státy užší spolupráci v měnových otázkách za účelem vytvoření zóny měnové stability v Evropě. Klíčového významu v EMS se dostalo **mechanismu směnných kurzů** (**ERM** – Exchange

Rate Mechanism) a **společné zúčtovací měnové jednotce ECU** (European Currency Unit).

ERM určil každé zúčastněné měně centrální kurz vůči ECU. ERM se stal systémem stálých kurzů s přizpůsobitelnými směnnými kurzy. O úpravách těchto kurzů se rozhodovalo po dohodě ministrů financí členských zemí a guvernérů centrálních bank za účasti Komise ES. Funkci mechanismu směnných kurzů výstižně charakterizuje M.Tomášek v monografii „Právní základy evropské měnové unie". V této souvislosti jmenovaný autor uvádí: „Základním problémem měnové integrace se již od počátku 70.let jevilo právní zakotvení kurzových pásem. Obecnou tendencí tu přitom bylo vymezit dolní a horní hranici a tyto hranice postupně sbližovat až k pevnému kurzu jakožto základu společné měny. To však vždy naráželo především na objektivní a ekonomicky dané překážky.

První opatření řízeného floatingu se mělo uskutečnit v roce 1972 tzv. Basilejskou dohodou. Toto opatření, zvané „had v tunelu", mělo za cíl vymezit fluktuační pásmo měn členských států ES vůči dolaru na ±4,5% a mezi sebou navzájem na ±2,25%. Nicméně po krachu Bretton-Woodského systému byl i tento první pokus o řízený kurz odsouzen k neúspěchu. Evropská měnová politika však hledala jeho další varianty, a to v podobě Evropského fondu měnové spolupráce. [1]

ECU byla vytvořena jako koš měn zúčastněných zemí v rámci EMS. Vztah každé národní měny vůči ECU byl přesně určen, ale mohl být po vzájemné dohodě upraven. Podíl jednotlivých zemí v měnovém koši je dán ekonomickou silou dané země, tedy objemem jejího HDP a podílem na vzájemném obchodu. Jakékoliv změny koše měn tvořících ECU bylo možné provést pouze na základě stanovených pravidel a po vzájemné dohodě všech zúčastněných stran.

1.4. 4.dekáda (80.léta)

Fungování EMS a dosažení měnové stability umožnilo zaměřit v polovině 80.let pozornost na proces dokončení jednotného vnitřního trhu. Pro tento účel byla roku 1985 předložena tzv. **Bílá kniha**, která obsahovala asi tři sta opatření směřujících k odstranění překážek volného trhu. V roce 1986 byl podepsán **Jednotný evropský akt**,

[1]Tomášek, Michal: Právní základy evropské měnové unie: Bankovní institut, Praha, 1999, str. 37, ISBN – 80-902243-3-4

který významně revidoval Římské smlouvy a upravil právní rámec ES pro zajištění volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu.

1.ledna 1981 přistoupilo jako desátý člen do ES Řecko a 1.ledna 1986 Španělsko a Portugalsko. Do centra pozornosti se opět dostala myšlenka jednotné měny. Ta byla považována za důležitý příspěvek k další integraci evropských ekonomik. V dubnu 1989 uvedla **Delorsova zpráva** základní předpoklady pro vznik Hospodářské a měnové unie (HMU) a pro vytvoření společné měny. Delorsova zpráva obsahovala konkrétní návrhy, jakým způsobem lze ve třech etapách dosáhnout cíle jednotné měny ES. V roce 1990 byl uveden do chodu třietapový proces, vedoucí k vytvoření HMU.

1.5. 5.dekáda (90.léta) – klíčové období formování evropské měnové unie

1.5.1. Maastrichtská smlouva

Budování vnitřního trhu se stalo významným impulsem pro další rozvoj integračního procesu, a to nejen v oblasti ekonomické. Koncem 80.let se členské země ES rozhodly svolat další mezivládní konferenci, jejímž výsledkem byla Smlouva o Evropské unii podepsaná v Maastrichu těmito zeměmi. Maastrichtská smlouva (Smlouva o EU) byla uzavřená 7.února 1992 a vstoupila v platnost 1.listopadu 1993. Stala se tzv. klíčovým dokumentem pro vznik HMU. Uvnitř Maastrichtské smlouvy jsou uvedena tzv. konvergenční kritéria, která se stala podmínkou pro vstup do budoucí HMU. Byla to tři měnová a dvě fiskální kritéria.

K měnovým kritériím patří:

- Kritérium cenové stability: roční míra inflace nesmí přesáhnout o více než 1,5 % průměrnou míru inflace ve třech nejúspěšnějších státech.
- Kritérium stability kurzu měny: v rámci fluktuace v rozmezí ±2,25% (1978-1993) od pevně stanovené parity nesmí dojít během dvou posledních let k devalvaci. Počátkem

90.let bylo kurzové pásmo rozšířeno na ±15%, což poskytuje jednotlivým státům poměrně velkou flexibilitu.

- Kritérium dlouhodobé nominální úrokové míry: její výše nesmí překročit o více než 2 % průměr dlouhodobých úrokových měr po období jednoho roku ve třech cenově nejstabilnějších zemích.

K fiskálním kritériím patří:

- Kritérium deficitu veřejných ropzpočtů v daném roce: jeho výše by neměla u země, která usiluje o vstup do EMU, překročit hranici 3% HDP.
- Kritérium vládního dluhu: poměr veřejného vládního dluhu v tržních cenách k hrubému domácímu produktu nepřekročí 60%. Pravidla připouštějí možnost dočasné výjimky u výše deficitu státního rozpočtu a dluhu v tom případě, jde-li o mimořádný jev a projevuje-li se dlouhodobější tendence poklesu státního dluhu.

1.5.2. Projekt výstavby měnové unie

První etapa započala v červenci 1990 a trvala do 31.prosince 1993. Členské státy EU odstranily během ní zbývající omezení mezinárodního pohybu kapitálu. Tato etapa byla považována za přípravnou.

Druhá etapa započala začátkem roku 1994, trvala do 31.prosince 1998 a byla označována jako přechodová fáze. Byl vytvořen Evropský měnový institut (EMI) jako předchůdce Evropské centrální banky. Měl plnit následující úkoly: příprava zavedení budoucí jednotné měnové politiky, zesílení koordinace měnových politik, dohled na EMS a na vývoj ECU, konzultační a poradenská činnost, úschova a správa devizových rezerv centrálních bank členských států. EMI byl tvořen centrálními národními bankami členských zemí.

1.ledna 1995 došlo k dalšímu rozšíření EU. Do EU vstoupilo Finsko, Rakousko a Švédsko, čímž vznikla **Evropská patnáctka**. Norsko se rozhodlo na základě referenda,

že nevstoupí do EU. Deset zemí střední a východní Evropy uzavřelo s EU evropské dohody o přidružení. Jednalo se o Maďarsko, Polsko, ČR, Slovensko, Bulharsko, Rumunsko, Litvu, Lotyšsko, Estonsko a Slovinsko. Kypr byl roku 1990 přijat do ES, když byl od roku 1972 přidružen k EHS. Žádost o přijetí Turecka do ES byla zamítnuta.

Existuje shoda o tom, že Evropská unie má všechny předpoklady, aby plnila úlohu hlavního faktoru stability a prosperity v Evropě, a vyrovnala se s novými výzvami, které přináší období po studené válce. Jedná se zejména o další prohlubování integrace a rozšiřování Unie východním a jižním směrem. To však předpokládá významné změny v samotné Unii a vyžaduje, aby byla zvýšena efektivnost institucí Unie, aby byl vytvořen pružný systém, umožňující jak rozšiřování Unie, tak prohlubování integrace za účasti jen některých členských států bez ohrožení soudržnosti Unie jako celku, a aby byla získána výraznější podpora veřejnosti pro evropskou integraci. Tyto otázky byly předmětem jednání mezivládní konference (1996-1997), která vyústila v tzv. **Amsterodamskou smlouvu** pozměňující Smlouvu o Evropské unii. Amsterodamská smlouva byla podepsána 2.října 1997.

V červenci 1997 Komise uveřejnila program s názvem „**Agenda 2000**". Obsahovala posudky připravenosti deseti kandidátských zemí střední a východní Evropy na členství v Evropské unii a program reforem vnitřní politiky, nový finanční rámec Unie. Amsterodamská smlouva a program „Agenda 2000" vytvořily potřebný legislativní a programový rámec pro další rozvoj evropského integračního procesu, který zahrnuje též země střední a východní Evropy. Postupně se tak naplňuje vize zakladatelů myšlenky sjednocené Evropy.

Třetí etapa započala 1.ledna 1999 a byla to etapa tzv. konečná. Došlo k vytvoření **Evropské měnové unie** (EMU). Členy se staly: Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko a Španělsko. Velká Británie a Dánsko euro odmítly. Řecko ty nesplňovalo konvergenční kritéria. Řecko se připojilo do třetí etapy až 1.ledna 2001. Tímto dnem byla na světové trhy uvedena **jednotná měna „euro"** (zatím v bezhotovostní formě) , která byla hlavní součástí hospodářské a měnové unie. Jednotkami eura se staly centy. Již dříve se rozhodlo, že

symbolem nové měny bude řecké písmeno € (epsilon). Oficiální zkratkou pro euro se stal kód EUR a byly vymezeny tyto fixní parity:

Tabulka č.1: Fixní parity eura a měn zemí EMU k 1.1.1999

Země	Název národní měny	Zkratka	Přepočítací koeficient 1 EURO=
Německo	marka	DEM	1,95583
Belgie	frank	GEF	40,3399
Finsko	marka	FIM	5,94573
Francie	frank	FRF	6,55957
Řecko*	drachma	GRD	340,75
Irsko	libra	IEP	0,787564
Itálie	lira	ITL	1936,27
Lucembursko	frank	LUF	40,3399
Nizozemsko	gulden	NLG	2,20371
Rakousko	šilink	ATS	13,7603
Portugalsko	escudo	PTE	200,482
Španělsko	peseta	ESP	166,386

*) koeficient řecké drachmy byl stanoven až k 1.1.2001

Pramen: Bürger, Cornelia: Euro – Der Start, Was Sie jetzt wissen müssen, Dauerleigabe des Goethe-instituts Prag
Pozn.: vlastní zpracování

V této fázi vznikl také **Evropský systém centrálních bank,** který sdružuje Evropskou centrální banku, centrální banky členů měnové unie a i centrální banky, které zatím nejsou v EMU. [1,2,5,6]

2. Zavedení eura jako bezhotovostní měny a hotovostní měny

2.1. Od ECU a k euru

Jednotka ECU byla tvořena měnovým košem, který byl vymezen pevným poměrem měn členských států

Evropský měnový systém a ECU byly do poloviny 90.let nerozlučně spjaty s procesem měnové unifikace v EU. ECU se stalo uznávaným pojmem. Společná měna byla nazvána eurem na zasedání Evropské rady v Madridu 15.a 16.prosince 1995 a stala se pokračovatelem ECU.

Euro nahrazuje národní měnu každého státu EMU a dosavadní domácí měna zaniká. Vnější hodnota ECU byla zachována a k 1.1.1999 se transformovala do eura v poměru 1:1. [2]

Na summitu v Madridu v roce 1995 bylo rozhodnuto o přechodu na euro ve třech fázích (A, B, C). **Ve fázi A** (pro rok 1998) se dokončovala příprava na euro. Evropská centrální banka a národní centrální banky utvářejí Evropský systém centrálních bank (ESCB). Schvaluje se legislativa přechodu na euro. Je zahájen tisk bankovek a ražba mincí. Vrcholí přípravy na zavedení společné měny ve finančním sektoru.

Na začátku **fáze B** (pro roky 1999-2001) se nevratně fixují směnné kurzy na euro. Předávají se odpovědnosti za měnovou politiku na Evropskou centrální banku. Je zaveden bezhotovostní oběh eura. Během fáze B banky a finanční instituce pokračují v adaptačních změnách.

Finální **fáze C** přechodu na euro je spjata především se zavedením euro mincí a bankovek, které zahrnují hotovostní platby v národních měnách. Nové a staré bankovky i mince mohou paralelně cirkulovat po dobu šesti měsíců. Fáze C končí 1.července 2002, kdy národní bankovky a mince jsou staženy z oběhu. Toto datum je rovněž konečným termínem pro dokompletaci přechodu všech sektorů, včetně vládního a domácností, na společnou měnu. Centrální banky však i nadále uskutečňují bezpoplatkovou výměnu starých peněz za nové.[1]

Výměna oběživa nebývalého rozsahu se dotkla nejen obyvatel zemí, které euro zavedly jako národní měnu, ale i držitelů těchto národních měn v zemích mimo Evropskou unii.

[2] Raymond, Robert: Sjednocení měny v Evropě, 1.vyd. Praha: HZ Editio, 1995. ISBN 80-901918-2-7

Aby se zabránilo nadměrnému tlaku na výměnu oběživa na počátku roku 2002, ve všech 12 zemích eurozóny existovalo přechodné, maximálně dvouměsíční období souběžné platnosti národních měn a eura. Délka tohoto období je uvedena v tabulce č.2.

Tabulka č.2: Ukončení platnosti národních měn

Země	Platnost národní měny skončila ke dni
Belgie	28.února 2002
Finsko	28.února 2002
Francie	17.února 2002
Irsko	9.února 2002
Itálie	28.února 2002
Lucembursko	28.února 2002
Německo	31.prosince 2001 **
Nizozemí	28.ledna 2002
Portugalsko	28.února 2002
Rakousko	28.února 2002
Řecko	28.února 2002
Španělsko	28.února 2002

**Obchodníci akceptovali národní měnu až do 28.února 2002
Pramen: Materiál ČNB: Euro- jednotná měna Evropské unie
Pozn.: vlastní zpracování

2.2. Bezhotovostní platební styk v euru

Bezhotovostní platební styk v euru byl možný již od 1.ledna 1999 a přešly na něj veškeré banky zúčastněných zemí. Zavedení bezhotovostního platebního styku mezi nebankovními subjekty bylo věcí času, nicméně setrvání podniků a občanů u plateb v národních měnách nemělo již žádny smysl. Přestože národní banka realizovala mezibankovní platební styk v euru, nesměla podle zásady „no compulsion – no prohibition" odepřít přijmout platební příkaz klienta podaný například v německých markách. Ovšem ve skutečnosti postupovala každá banka tak, že takto podanou platbu přijala v německých markách, vnitřně si ji převedla na euro a odeslala ji do místa určení v euru, kde ji přijímací banka akceptovala v euru a příjemci ji vykázala v měně účtu nebo v měně podle jeho jiného pokynu. Takže ve skutečnosti to byla jakási „hra" na

bezhotovostní platby v národních měnách. Z takového převodu se neplatily žádné poplatky za konverzi mezi některou z jedenácti účastnických měn a eurem.[3]

Proces zavádění eura v soukromém sektoru byl tržně orientovaný. Spousta podniků v zemích EU přešla na euro už na začátku roku 1999. To mělo velký význam pro rychlejší rozšíření eura do všech významných podniků v zemích EU již v průběhu prvního roku přechodného období. Na druhé straně mnohé podniky, zejména podniky vně eurozóny, s tím počítaly, že v přechodném období musí operovat ve dvou různých měnách. Vedly si tedy dvojí účetní knihy – jednu v eurech a druhou v příslušné národní měně a vůbec veškeré operace prováděly v těchto dvou měnách.

Již od 1.ledna 1999 přineslo zavedení eura větší transparentnost a srovnatelnost cen v zemích eurozóny. Vzhledem k tomu, že mezi státy této oblasti vznikla jednotná měna a zanikly kurzové rozdíly mezi dřívějšími měnami, včetně směnárenských poplatků, byly ceny vyjadřované v euru do konce roku 2001 přepočítávané z původních národních měn pevnými přepočítacími koeficienty srovnatelné na první pohled, a to jak z hlediska nákupních cen tak z hlediska cen prodejních. Euro přineslo více přeshraničních obchodů a investic, především díky zrychlení a zjednodušení přeshraničních plateb v eurech, které se vlastně staly jakoby platbami vnitrostátními. Tato výhoda byla platná přiměřeně i pro platby v eurech z ČR do zemí evropské měnové unie, protože i ČR přistoupila ke trendu zjednodušování a zrychlování přeshraničních plateb v této nové měně.

Používáním nové měny euro se snižuje řada transakčních nákladů, tj. snížení nákladů souvisejících s poplatky na vedení účtu, kde bylo možné odbourat účty ve dvanácti „starých" měnách a nahradit je jediným účtem v eurech, dále odpadají náklady na poplatky za dosavadní směnárenské operace mezi dvanácti měnami přecházející na euro a také je nutno se zmínit o zániku kurzových rizik mezi měnami eurozóny. Kursové riziko české koruny směřovalo vůči euru a nikoliv vůči každé z národních měn jednotlivě. Rovněž také odpadly náklady na zajištění proti kurzovému riziku (tzv. hedging) pro dvanáct měn. Takže od 1.ledna 1999 mohly být náklady na hedging přepočítány jen proti euru.

---

[3] Sear, Simon: Euro: Jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny, 1.vyd.Praha: Management Press, 1999. ISBN 80-85943-86-7

2.3. Hotovostní platební styk v euru

Závěr přechodného období byl charakteristický přípravami na zavedení hotovostní podoby eura. Již počátkem roku byla zveřejněna informační kampaň o nových platidlech a v září téhož roku zveřejnila ECB ochranné prvky bankovek měny euro a začalo předzásobení bank v zemích měnové unie novými bankovkami a mincemi měny euro. Do konce roku 2001 byly veškeré nominální údaje převedeny do eur. Týkalo se to zejména bankovních účtů, různých výkazů, statistik a účetních údajů. K 1.1.2002 bylo pro hotovostní výměnu eura připraveno 14,5 mld kusů bankovek a 51,5 mld mincí v celkové hodnotě 660 mld eur. Podle odhadu vznikly všem obchodním bankám a finančním domům náklady s přechodem na euro v celkové výši 3,4 miliardy euro. Dále k tomuto datu dala Evropská centrální banka a centrální banky jednotlivých účastnických států do oběhu bankovky a mince znějící na euro. Dnes jsou eurobankovky a mince zákonným platidlem ve 12 z 25 členských států Evropské unie (EU). Těchto dvanáct států společně tvoří eurozónu.

Obrázek č.1: Mapa Eurozóny

Problémem souvisejícím se zavedením bankovek a mincí nové měny euro bylo stažení starých bankovek a mincí. K tomu byl zaveden ve všech zúčastněných zemích eurozóny tzv. paralelní oběh, což byla doba, kdy byla v oběhu jak eura tak i platidla zaniklých měn. Nejzažším termínem zániku platnosti dosavadní měny byl 28.únor 2002.

Některé státy si ale stanovily lhůtu kratší (viz. tabulka č. 2). Do této doby byla stará platidla přijímána a vracela se jen nová platidla eur, jak v obchodním tak i bankovním styku. Tato výměna byla bezplatná.

Z oběhu stažené mince a bankovky národních měn byly znehodnocovány a posléze zničeny. Ne všechno oběživo se však dostalo zpět do centrálních bank národních zemí. Řada občanů, a to nejen numismatici, si ponechala drobné mince na památku, na ozdobu nebo pro děti na hraní.

Staré bankovky a mince byly nahrazeny novými bankovkami a mincemi eura. ECB pozorně sleduje vývoj zásoby eurobankovek a mincí. Případný nedostatek bankovek v jedné zemi lze doplnit z přebytku od národní centrální banky v jiném státě. Podstatnější výkyvy v poptávce je možné kompenzovat čerpáním z dodatečné strategické rezervy.

Objem výroby eurobankovek je stanovován každý rok a je dán změnami v poptávce a výměnou opotřebovaných nebo poškozených bankovek. Od roku 2002 je výroba bankovek různých hodnot prováděna koordinovaně. Každá národní centrální banka (NCB) odpovídá za výrobu bankovek pouze několika hodnot. Viz.příloha č.1,2,3,4,5.

Vážnou hrozbou pro důvěryhodnost měny je padělání hotovostních platidel. Evropský systém centrálních bank uplatňuje v boji proti padělatelství koordinovaný, avšak decentralizovaný přístup. ECB a národní centrální banky Evropské unie (EU) padělatelskou činnost soustavně sledují. V této oblasti ECB úzce spolupracuje s Europolem, Interpolem a Evropskou komisí.

ECB ustavila Středisko pro analýzu padělků bankovek, které koordinuje činnost národních analytických středisek v jednotlivých členských státech EU.

Díky zvláštní databázi padělků (Counterfeit Monitoring System) mohou centrální banky efektivně komunikovat s policejními složkami, např. s Europolem. Padělání mincí sleduje Evropská komise.[4]

[4] Pramen: www.evropska-unie.cz, www.mfcr.cz

2.4. Měnová politika ECB

Institucionální rámec jednotné měnové politiky ECB je utvářen souborem předpokladů, z nichž jedním z výchozích je nezávislost ECB na mocensko politickém vlivu při plnění jejího primárního cíle udržení cenové stability.

Tento princip je platný pro celý ESCB, resp. Eurosystem, neboť všechny teoretické analýzy ověřené zásadními empirickými důkazy, které vyplynuly z dlouhodobé historie centrálního bankovnictví, potvrzují, že nezávislost centrální banky na vládních a mocensko politických orgánech přispívá k udržení cenové stability.

Realizace principu nezávislosti ECB je podpořena opatřeními v ekonomické a právní oblasti. Např. finanční dohody ECB jsou odděleny od finančních vztahů a zájmů Evropského společenství. ECB má svůj vlastní rozpočet. Kapitál ECB je upsán a splacen NCB eurozóny. Členové Výkonného výboru jsou jmenováni na funkční období osmi let, nemohou být jmenováni opakovaně. Toto pravidlo přispívá k minimalizaci potenciálního politického vlivu na jednotlivé členy rozhodovacích útvarů ECB. Nezávislost ECB je také chráněna zákazem Smlouvy poskytovat jakýkoliv úvěr veřejnému sektoru centrální bankou.

Hlavní úkol ECB, udržení cenové stability, musí být plně respektováno politikou směnného kurzu eura. Tato devizová politika musí být konzistentní s primárním cílem jednotné měnové politiky. Rozhodování o devizové politice jsou proto svěřena ECB a Radě ECOFIN (Economic and Financial Committee)[5]. Zodpovědnost za provádění operací na devizovém trhu spočívá na ECB.

Nezávislá centrální banka musí být zodpovědná demokratickým institucím a široké veřejnosti za své akce při výkonu svého mandátu. ECB musí publikovat čtvrtletní zprávy o aktivitách Eurosystemu. Dále musí připravit výroční zprávu o své činnosti a o měnové politice předchozího a běžného roku. Ta musí být předložena Evropskému parlamentu, Radě EU, Evropské komisy a Evropské radě. ECB publikuje měsíční přehled, Monthly Bulletin, ve kterém uvádí důkladné hodnocení ekonomické situace jež byla podkladem pro měnově politická rozhodnutí, a charakterizuje podmínky jednotlivých otázek relevantních pro měnovou politiku ECB.

[5] ECOFIN, Ekonomický a finanční výbor, je konzultativní útvar Společenství zřízený na počátku vzniku třetího stupně Hospodářské a měnové unie. Členské státy, Evropská komise a ECB jmenují dva členy tohoto výboru.

Také transparentnost měnové politiky vyžaduje, aby byla publikována statistická data sebraná centrální bankou, jakmile jsou zjištěna, plně a včasným způsobem. S pomocí Národní centrální banky soustřeďuje ECB měnovou, bankovní a s tím související statistiky, statistiky platebních bilancí a statistiky o stavu mezinárodních investic. Z toho sestavuje statistiky finančních účtů eurozóny.

Cenová stabilita, její udržení a řízení, jsou primárními cíli jednotné měnové politiky, za které je ECB zodpovědná. To je vymezeno ve Smlouvě o založení ES, článku 3a. Desetiletí praktických zkušeností a velký počet teoretických ekonomických studií prokazují, že měnová politika přispívá ke zdokonalení ekonomických vyhlídek a ke zvýšení ekonomické úrovně občanů tím, že svým působením je přímo zaměřena na udržení dlouhodobé cenové stability, která je bankou ECB formulována jako eliminace inflace i deflace.[6]

2.5. Přistoupení kandidátských zemí do EU

Kandidátské země po vstupu do EU mají status členské země s dočasnou výjimkou pro zavedení eura a jsou zároveň zavázány připravit se na vstup do unie měnové do eurozóny. Znamená to plnit maastrichtská konvergenční kritéria, po rozhodnutí vstoupit do eurozóny, plnit podmínky kurzového systému ERM II.

Řízení měnové politiky členských zemí EU před vstupem do eurozóny je ponecháno na jejich suverénním rozhodování. To se týká taktéž volby řízení kurzového režimu národní měny.

ČNB předložila vládě k projednání již v roce 2003 materiál „ ČR a euro- návrh strategie přistoupení". V tomto dokumentu doporučuje přistoupení ČR k eurozóně, jakmile pro to budou vytvořeny ekonomické podmínky. Současně doporučila urychlit proces strukturálních reforem a uskutečnit fiskální konsolidaci. Časové zapojení ČR do kurzového mechanismu ERM II. V daném materiálu uvedeno nebylo.

[6] Pramen: Kolektiv autorů: Cenné papíry a finanční trhy, Liberec 2005, ISBN – 80-7083-920-1

3. Doporučení k připravenosti ČR na vstup do ERM II

Podmínkou pro vstup členské země EU do eurozóny je vedle slučitelnosti právních předpisů této země s čl. 108 a 109 Smlouvy o založení ES a Statutem ESCB také dosažení vysokého stupně udržitelné konvergence.

Jejím měřítkem je plnění čtyř konvergenčních kritérií: vysokého stupně cenové stability patrného z vývoje inflace; dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí hodnocené prostřednictvím vývoje vládního deficitu a vládního dluhu; stability měnového kurzu hodnocené pohybem kurzu uvnitř normálního fluktuačního rozpětí systému ERM II po období dvou let bez devalvace a stálosti nominální konvergence odrážející se v úrovni dlouhodobých úrokových měr.

Česká republika je zavázána podnikat kroky k tomu, aby byla na přistoupení k eurozóně co nejdříve připravena. Stanovení termínu vstupu je však v kompetenci členského státu a závisí na jeho připravenosti. Případné neplnění kritérií konvergence nemá pro ČR v současnosti žádné přímé důsledky.

Výjimkou je kritérium udržitelnosti veřejných financí, které zatím ČR v oblasti fiskálních deficitů nedokáže udržitelným způsobem plnit. Výsledky fiskálního hospodaření státu podléhají mnohostrannému dozoru nad vývojem veřejných financí a v souvislosti s nedodržováním rozpočtové disciplíny byla proti ČR zahájena krátce po přistoupení k EU procedura při nadměrném schodku. Dosavadním výsledkem je závazek ČR z r. 2004 snížit udržitelným způsobem vládní schodek pod 3 % HDP do roku 2008.[7] Při jeho neplnění má Rada EU možnost rozhodnout o pozastavení financování z Kohezního fondu. [8]

---

[7] Pramen: Společný dokument Ministerstva financí České republiky (MFČR) a ČNB schválený vládou ČR na jejím zasedání dne 25.října 2006

[8] Kohezní fond (Cohesion Fund), jinak také *Fond soudržnosti*, jako zvláštní fond solidarity byl ustanoven v roce 1993 na pomoc čtyřem nejméně rozvinutým státům: Řecku, Portugalsku, Irsku a Španělsku. Je určen na přímé financování velkých projektů v oblasti životního prostředí a rozvoje dopravy (tzn. ne programů). Dále spolufinancuje propagační a informační kampaně.

3.1. Vyhodnocení současného a očekávaného plnění maastrichtských konvergenčních kritérií provedené oficiálními institucemi ČR

Konvergenční kritéria (cenová stabilita, udržitelnost veřejných financí měřená deficitem veřejných rozpočtů a vládním dluhem, stabilita kurzu měny a stálost konvergence opírající se o dlouhodobé úrokové sazby) jsou definována Smlouvou o ES a specifikována v Protokolu o konvergenčních kritériích a Protokolu o postupu při nadměrném schodku, které jsou připojeny ke Smlouvě. Pro členské státy EU s dočasným odkladem pro zavedení eura vyplývá, že před podáním přihlášky do měnové unie musí konvergenční kritéria plnit udržitelným, nikoli pouze bodovým způsobem.

Smlouva ukládá povinnost dvěma institucím - Evropské komisi (EK) a Evropské centrální bance (ECB) - vyhodnocovat v minimálně dvouletém intervalu plnění konvergenčních kritérií členskými státy, které mají odklad pro zavedení eura. Jejich výstupem jsou dva samostatné dokumenty: Konvergenční zpráva EK a Konvergenční zpráva ECB.

Závěry Konvergenční zprávy 2004 Evropské komise i Konvergenční zprávy 2004 Evropské centrální banky poukazují na to, že ze čtyř konvergenčních kritérií splňuje ČR pouze dvě - kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Souhrnné vyhodnocení u všech členských států Evropské unie s odkladem pro zavedení eura ukazuje následující tabulka č.3.

Tabulka č.3: Plnění konvergenčních kritérií v roce 2004 (srovnání členských států EU s odkladem zavedení eura podle Konvergenční zprávy EK)

	Cenová stabilita	**Udržitelnost veřejných financí (deficit, dluh)**	**Měn. kurz**	**Dlouhodobé úrokové sazby**
Česká republika*)	ano	ne	ne	ano
Estonsko)**	ano	ano	ne	
Kypr*)	ano	ne	ne	ano
Lotyšsko	ne	ano	ne	ano
Litva)**	ano	ano	ne	ano
Maďarsko*)	ne	ne	ne	ne
Malta*)	ne	ne	ne	ano
Polsko*)	ne	ne	ne	ne
Slovinsko)**	ne	ano	ne	ano
Slovensko*)	ne	ne	ne	ano
Švédsko	ano	ano	ne	ano

*)Proti zemi byla zahájena procedura nadměrného schodku rozhodnutím Rady ze dne 5.července 2004.

**)Země vstoupila dne 28.června 2004 do kurzového režimu ERM II.

Pramen: Materiál ČNB

Pozn.: vlastní zpracování

3.2. Hodnocení plnění maastrichtských kritérií Českou republikou

Jak bylo již výše uvedeno, lze maastrichtská kritéria rozdělit na fiskální a měnová. **K měnovým kritériím** patří kritérium cenové stability, kritérium stability měnového kursu a kritérium stability dlouhodobých úrokových sazeb.

*Kritérium **cenové stability*** požaduje, aby členský stát vykazoval dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace, sledovanou během jednoho roku (předchozích dvanáct měsíců) před šetřením, která nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu průměrnou míru inflace tří členských států EU, které dosáhly nejlepších výsledků v

oblasti cenové stability. Kritérium je sledováno na základě harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP).[9]

Toto kritérium se v letech 2005 a 2006 daří ČR plnit. Při současné striktní interpretaci kritéria používané Evropskou komisí a Evropskou centrální bankou však není vyloučeno, že v případě zachování nynějšího inflačního cíle ČNB ve výši 3 % bude plnění tohoto kritéria ohroženo.[10] Pravděpodobnost porušení kritéria závisí na výhledu cenového vývoje v ČR: zatímco podle výhledu Ministerstva financí by problém nastat neměl, podle výhledu ČNB je v případě zachování současného inflačního cíle ve výši 3 % budoucí porušení kritéria velmi pravděpodobné. Dále pak závisí na vývoji samotné referenční hodnoty kritéria, která se odvíjí od inflace v jednotlivých zemích EU. U ní při současné interpretaci nelze vyloučit výkyvy směrem dolů znesnadňující splnění kritéria cenové stability.

Opřeme-li výpočet hodnoty kritéria o tři země s nejnižší kladnou inflací, ČR kritérium od roku 2003 plní. Výjimkou byl rok 2004, kdy došlo k přechodnému nárůstu inflace v důsledku úpravy nepřímých daní a zároveň k poklesu hodnoty kritéria v důsledku mimořádně nízké inflace v některých zemích EU. Prosté srovnání současné prognózy MF[11] a výhledu inflace v členských státech EU naznačuje, že plnění kritéria by nemělo být ohroženo ani v budoucnosti (viz tabulka 4).

---

[9] Pozn.: Harmonizovaný index spotřebitelských cen pro eurozónu (Harmonized Index of Consumer Prices, HICP) se používají k hodnocení inflační konvergence podle požadavků Článku 121 Amsterdamské smlouvy. Jsou základem pro Index spotřebitelských cen Měnové unie (MUICP), Evropský index spotřebitelských cen a Index spotřebitelských cen Evropského hospodářského prostoru (EEAICP). HICP je harmonizován z ukazatelů zemí eurozóny: zahrnuje váhy složek cen zboží, cca 62%, a cen služeb, cca 38%. Index byl vyvinut Evropskou komisí (Eurostatem) v úzké vazbě s národními statistickými orgány a EMI, později ECB. Eurostat propočetl údaje od ledna 1995 na srovnatelnou úroveň. Hlavní myšlenkou při tom bylo identifikovat vlivy různých faktorů působících na ekonomiku (např. přírodní podmínky, jako počasí, sezónnost, energetické složky podmíněné pohybem cen ropy atp.). Měřítka harmonizace byla vypracována spolu s regulačními opatřeními a směrnicemi odsouhlasenými s členskými státy; týkají se (mimo jiné): krytí spotřebních výdajů, standardů pro přizpůsobení kvality, všeobecných pravidel zavedení nového zboží a služeb apod..

[10] Pramen: Materiál ČNB

[11] Pozn.: ze schváleného Státního rozpočtu ČR na rok 2007 a Střednědobého výhledu státního rozpočtu ČR na roky 2007 – 2009

Tabulka č. 4: **Harmonizovaný index spotřebitelských cen pro eurozónu**
(průměr posledních dvanácti měsíců proti průměru předchozích dvanácti měsíců, růst v %)

	2003	2004	2005	srpen 06	2006	2007	2008	2009
Průměr tří zemí EU s nejnižší inflací	1,2	0,7	1	1,3	1,2	1,6	1,5	1,5
Hodnota kritéria (1.řádek +1,5 p.b.)	2,7	2,2	2,5	2,8	2,7	3,1	3	3
Česká republika	-0,1	2,6	1,6	2,4	2,4	2,6	2,5	2,5

Pramen: Eurostat, Evropská komise, Konvergenční programy a Programy stability členských zemí, prognóza MF ČR pro návrh Státního rozpočtu ČR na rok 2007 a Střednědobého výhledu státního rozpočtu ČR na léta 2007 - 2009.
Pozn.: vlastní zpracování

Dále je nutné počítat i s možností vyšší inflace než prognózuje MF. Výhled zpracovaný ČNB počítá pro roky 2007 a 2008 s inflací měřenou harmonizovaným indexem spotřebitelských cen převyšující 3 %, což by znamenalo vysokou pravděpodobnost budoucího neplnění kritéria. Důvodem je mimo jiné skutečnost, že stávající cíl inflace je nastaven tak, aby kritérium cenové stability bylo splněno na jeho horní hraně, a proinflační šoky posouvající inflaci dočasně nad tento cíl tudíž mohou vést k překročení referenční hodnoty kritéria.

Uvedené skutečnosti naznačují, že v případě dosažení jasné politické shody na termínu zavedení eura si bezpečné plnění kritéria cenové stability v jeho současném striktním výkladu může vyžádat snížení inflačního cíle ČNB z dnešní úrovně 3%.

Inflační cíl ČNB od ledna 2010

Bankovní rada na zasedání ze dne 8.3.2007 schválila nový inflační cíl ČNB. S platností od ledna 2010 vyhlašuje ČNB nový inflační cíl jako meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen ve výši 2 % (s tolerančním pásmem ± 1 %).

Stávající cíl ČNB ve výši 3 % byl vyhlášen v březnu 2004 a platí od ledna 2006. Byl stanoven mírně nad úrovní cenové stability, kterou ECB deklarovala pro eurozónu, i nad úrovní inflačních cílů většiny centrálních bank ve vyspělých zemích (obvykle 2,0 či 2,5 %). Svou výší tak inflační cíl zohledňoval některé specifické potřeby transformující se ekonomiky konvergující k vyspělým zemím. Při jeho vyhlášení ČNB

oznámila, že tento cíl bude v platnosti až do přistoupení ČR k eurozóně, kdy realizace měnové politiky přejde na Evropskou centrální banku (ECB).

Odsunutí termínu přijetí eura za původně uvažovaný horizont roku 2010, k němuž došlo koncem minulého roku, však vytváří dlouhodobější perspektivu pro fungování režimu cílování inflace v České republice. To otvírá prostor úvahám, zda stávající nastavení inflačního cíle ideálně odpovídá chápání cenové stability a očekávanému vývoji české ekonomiky i po roce 2010. [12]

Vyhodnocování plnění **kurzového** konvergenčního kritéria vychází z příslušných ustanovení Smlouvy o Evropské unii, která jsou dále rozpracována příslušným protokolem a Usnesením Rady, jimiž byl založen kurzový mechanismus ERM II[13] s platností od 1. 1. 1999. Současnou pozici evropských autorit při hodnocení kurzového kritéria lze shrnout následovně:

a) země se musí v době hodnocení plnění kritéria účastnit v ERM II nejméně dva roky;
b) v hodnoceném dvouletém období nesmí dojít k devalvaci centrální parity;
c) splnění předchozích dvou bodů je nutnou, nikoli postačující podmínkou naplnění kritéria kurzové stability. Důraz je kladen na pohyb kurzu poměrně blízko centrální parity „bez výrazného napětí". Pokud dojde k pohybu měnového kurzu dále od parity, je nutné rozlišovat mezi apreciační a depreciační odchylkou a zkoumat délku jejího trvání, důvody a nastavení úrokových sazeb a intervenční politiky v dané době.

ČR se neúčastní kurzového mechanismu ERM II, a tudíž zatím není stanovena centrální parita kurzu CZK/EUR. Proto ani není možné kurzové kritérium formálně vyhodnotit. V grafu č.1 se pro ilustraci předpokládá hypotetická centrální parita na úrovni průměru denních kurzů v období let 2003 až 2005.

---

[12]Pramen: http://www.finexpert.cz/Tiskove-zpravy/CNB-stanovila-novy-inflacni-cil/sr-1-sc-4-a-18647/default.aspx

[13] Kurzový mechanismus ERM II *(Exchange Rate Mechanism)* je mechanismus fixování zúčastněných měn na euro v rámci tzv. fluktuačního pásma. Měna účastnící se v ERM II má stanovenu centrální paritu oproti euru a šíři fluktuačního pásma pro pohyb devizového kurzu. V případě kurzových tlaků je setrvání kurzu v rámci fluktuačního pásma bráněno jak národní centrální bankou, tak Evropskou centrální bankou (ECB).

Graf č. 1: Nominální kurz CZK/EUR

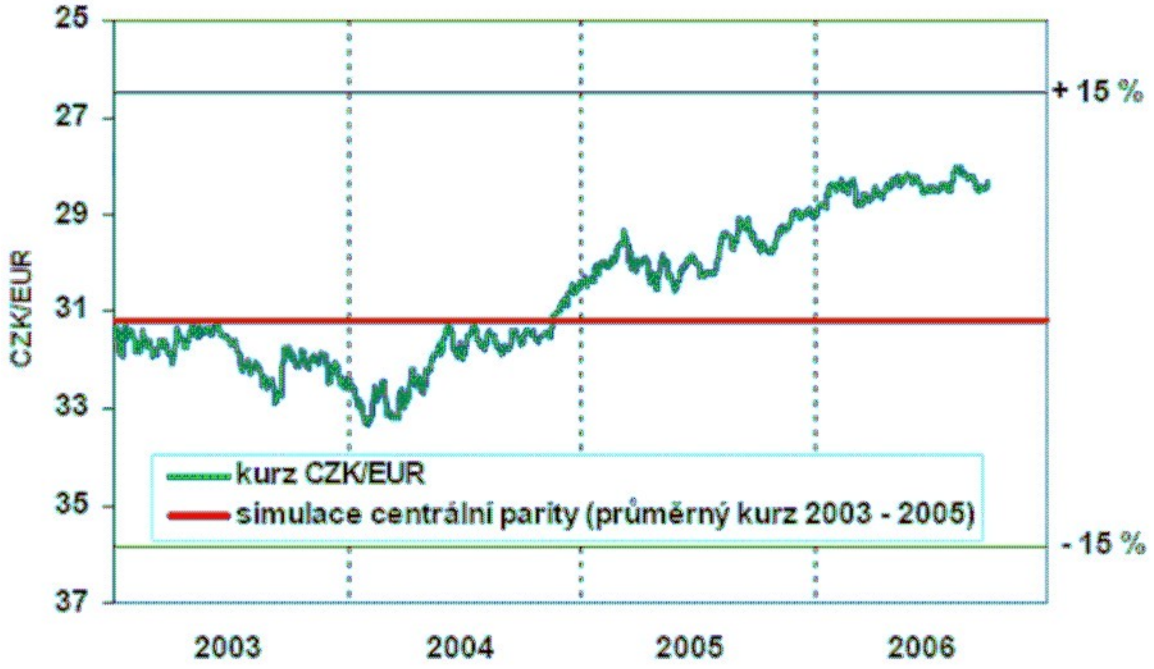

Pramen: ČNB, propočty MF ČR
Pozn.: Pohyb kurzu v grafu směrem nahoru znamená posilování koruny. Hypotetická centrální parita je simulována průměrnou hodnotou kurzu v letech 2003 – 2005.

Z výše uvedeného popisu hodnocení kurzového kritéria vyplývá, že jeho plnění lze formálně provádět teprve po stanovení centrální parity kurzu CZK/EUR.

Vývoj v posledních několika letech ukazuje, že kolísání měnového kurzu CZK/EUR je menší než hypotetické pásmo ±15 %. Odchylky od průměrného kurzu však byly poměrně významné, dlouhodobě vykazuje tento kurz trend směrem k posilování koruny. Z vymezení kritéria vyplývá, že jeho interpretace není zcela jednoznačná. Ve snaze snížit tuto nejednoznačnost ECB zveřejnila v roce 2003 stanovisko, ve kterém stanoví, že při vyhodnocení plnění kritéria bude brán zřetel i na jiné faktory, než je samotná úroveň měnového kurzu. Ani ve světle tohoto stanoviska však není vyhodnocení tohoto kritéria jednoznačné. Nelze proto s jistotou říci, zda by stávající stav byl vyhodnocen jako splnění podmínky pohybu blízko centrální parity „bez výrazného napětí“.

Úspěšná účast v ERM II je závislá zejména na míře sladěnosti reálné ekonomiky ČR s ekonomikou eurozóny, na pružnosti trhů a na konzistenci hospodářských politik členských zemí. Eurostrategie doporučuje účast v ERM II pouze po minimální nutnou dobu dvou let, z čehož vyplývá, že by se měla ČR zapojit do kurzového mechanismu ERM II teprve po vytvoření předpokladů pro to, aby jí bylo umožněno v době vyhodnocování kurzového kritéria (po dvou letech od vstupu do ERM II) přijmout měnu euro a poté bez problémů realizovat výhody z jejího přijetí. Z tohoto důvodu lze předpokládat, že v okamžiku vstupu do ERM II bude česká ekonomika na plnění kurzového kritéria připravena lépe než tomu bylo v minulém období. Vstup do ERM II představuje ve srovnání se současným kurzovým režimem floatingu nový prvek, který může chování měnového kurzu významně ovlivnit.

Kritérium **dlouhodobých úrokových sazeb** požaduje, aby v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu EU nepřekračovala o více než 2 % průměrnou úrokovou sazbu tří členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Dlouhodobé úrokové sazby jsou vypočítány na základě výnosu do doby splatnosti desetiletých vládních dluhopisů na sekundárním trhu.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb v současnosti ČR plní a rovněž výhled nenaznačuje problémy v této oblasti (viz tabulka č.5). Prognóza úrokových sazeb z vládních dluhopisů v ČR je nicméně kriticky závislá na úspěšném dokončení konsolidace veřejných financí. Případná ztráta důvěry finančních trhů ve výsledek fiskální reformy se může velmi rychle projevit v nárůstu rizikové prémie dlouhodobých úrokových sazeb a ohrozit plnění tohoto konvergenčního kritéria.[14]

[14] Pramen: www.newsletter.cz
Materiál MF ČR

Tabulka č.5: Desetileté úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu (průměr za posledních dvanáct měsíců, v %)

	2003	2004	2005	8/ 06	2006	2007	2008	2009
Průměr tří zemí EU s nejnižší inflací	4,12	4,28	3,37	4,06	4,1	4,5	4,4	4,4
Hodnota kritéria (1.řádek +2,0 p.b.)	6,12	6,28	5,37	6,06	6,1	6,5	6,4	6,4
Česká republika	4,12	4,75	3,51	3,68	3,9	4,5	4,3	4,3

Zdroj: Eurostat, Makroekonomická predikce MF ČR (říjen 2006)
Pozn.: vlastní zpracování

K fiskálním kritériím patří kritérium udržitelnosti veřejných financí. Smlouva o EU ukládá členským státům vyvarovat se nadměrných schodků veřejných financí. Dodržování rozpočtové disciplíny je zkoumáno na základě kritérií deficitu veřejných rozpočtů a vládního dluhu. Návazně je pak kritérium konvergence v oblasti veřejných financí vymezeno jako jejich dlouhodobě udržitelný stav bez nadměrných schodků.

Kritérium **deficitu veřejných rozpočtů** požaduje, aby poměr plánovaného nebo skutečného deficitu veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekračoval hodnotu 3% vyjma případů kdy, buď poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží doporučované hodnotě, a nebo překročení referenční hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a zároveň poměr zůstává blízko k referenční hodnotě.

Pod pojmem „deficit veřejných rozpočtů" se rozumí čisté schodky hospodaření sektoru vládních institucí definované v ESA 95[15] s minimálními odchylkami.

Tabulka č.6: Deficit sektoru vládních institucí (v metodice ESA 1995, v % HDP)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Česká republika	-6,6	-2,9	-3,6	-3,5	-4	-3,5	-3

Pramen: ČSÚ, Notifikace vládního deficitu a vládního dluhu (říjen 2006)
Pozn.: vlastní zpracování

[15]ESA 95: metodika Evropského statistického úřadu (Eurostatu), tj. metodika národních účtů ESA 95 (European System of National and Regional Accounts): ucelený systém makroekonomických účtů, vycházející ze souboru mezinárodně sjednaných statistických pojmů, definic, klasifikací a účetních pravidel. Jeho cílem je poskytnout harmonizovaný kvantitativní přehled o ekonomikách členských států EU. ESA 95 je pro Společenství upravená verze světového Systému národních účtů 1993.

Současné nastavení parametrů veřejných financí ČR neumožňuje plnit kritérium vládního deficitu udržitelným způsobem a zabezpečit proticyklické působení fiskální politiky. Fiskální vývoj potvrzuje, že dočasný pokles deficitu veřejných rozpočtů na úroveň mírně pod 3 % HDP v roce 2004 byl důsledkem mimořádných faktorů a nebyl v následujících letech udržitelný (viz Tabulka č. 6). Schválený státní rozpočet na rok 2007 potvrzuje zhoršující se trend vývoje veřejných financí a ČR tím nedodrží konsolidační strategii, ke které se zavázala po vstupu do EU. Tím dojde i k porušení závazku vůči EU snížit vládní deficit udržitelným a věrohodným způsobem do r. 2008 pod 3% HDP, který pro ČR vyplývá z procedury při nadměrném deficitu; ČR porušuje i další fiskální doporučení, které pro ni byla Radou ECOFIN zformulována. [16]

Konvergenční kritérium **vládního dluhu** stanovuje, že poměr tohoto dluhu k hrubému domácímu produktu v tržních cenách by neměl překročit 60 % kromě případů, kdy se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k referenční hodnotě. Pod pojmem „vládní dluh" se rozumí celkový hrubý dluh sektoru vládních institucí podle ESA 95 s některými dílčími metodickými úpravami.

Tabulka č.7: Vládní dluh (v metodice ESA 1995, v % HDP)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	60	60	60	60	60	60	60
Česká republika	30,1	30,7	30,4	30,6	31,7	32,4	33

Zdroj: ČSÚ, Notifikace vládního deficitu a vládního dluhu (říjen 2006)
Pozn.: vlastní zpracování

Vzhledem ke stále nízké výchozí úrovni vládního dluhu zatím nemá Česká republika s plněním tohoto konvergenčního kritéria problémy. Navíc do dynamiky vládního dluhu se promítlo i zahrnutí většiny identifikovaných nepřímých závazků vlády (zejména vládních garancí) v roce 2003. Dynamika nárůstu dluhu v posledních letech by se měla díky reformě veřejných financí zpomalovat. Úspěšné dokončení fiskální konsolidace by mělo stabilizovat úroveň vládního dluhu bezpečně pod hodnotou kritéria.[17]

[16] Pramen: Společný dokument MF ČR a ČNB schválený vládou ČR na jejím zasedání dne 25.října 2006
[17] Pramen: www.newsletter.cz

3.3. Závěry a doporučení ČNB a MF ČR

Na základě provedených analýz a v souladu s dříve schválenou Strategií přistoupení České republiky k eurozóně (Strategie) doporučilo Ministerstvo financí a Česká národní banka vládě ČR[18], aby Česká republika neusilovala o vstup do mechanismu ERM II v průběhu roku 2007.

Toto rozhodnutí znamená také posun potenciálního přijetí ČR do eurozóny za původně uvažovaný horizont let 2009 až 2010, který uváděla Strategie přistoupení ČR do eurozóny.

Dosud nebylo vytvořeno takové prostředí, aby po dvou letech od vstupu do ERMII mohla ČR splnit stanovené podmínky pro vstup do eurozóny a byla schopna v dostatečné míře realizovat výhody z přijetí eura. Momentálně zhoršující se střednědobý výhled veřejných financí nenaplňuje záměry Strategie nejen ve smyslu splnění konvergenčních kritérií, ale též z hlediska zajištění střednědobé vyrovnanosti a dlouhodobé udržitelnosti veřejných rozpočtů. K výraznému pokroku nedošlo ani v oblasti zvyšování pružnosti trhu práce.

Z hlediska budoucího splnění maastrichtského kritéria cenové stability v situaci, kdy je toto kritérium ze strany institucí EU vykládáno velmi striktním způsobem, je žádoucí, aby během účasti v ERM II nedocházelo k významným proinflačním úpravám nepřímých daní. I za splnění tohoto předpokladu však bylo nutné, aby ČNB přistoupila ke snížení inflačního cíle na hodnotu umožňující s vysokou mírou pravděpodobnosti splnit kritérium cenové stability. Vhodné načasování tohoto kroku bylo v kompetenci České národní banky, kdy Bankovní rada na zasedání dne 8.3.2007 schválila nový inflační cíl ČNB jako meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen ve výši 2 % (s tolerančním pásmem ± 1 %).[16]

[18] Pramen: Společný dokument MF ČR a ČNB schválený vládou ČR na jejím zasedání dne 25.října 2006

4. Vyhodnocení současného stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou

V této části jsem uvedla přehled výsledků souboru analýz zaměřených na hodnocení stupně sladěnosti české ekonomiky s ekonomikou eurozóny nad rámec nominálních kritérií, o jejichž plnění je pojednáno v předchozí části. Vstupem do eurozóny se pro českou ekonomiku zásadně změní možnosti přizpůsobení ekonomickým šokům. Vůči zemím eurozóny, a tedy největším obchodním partnerům, nebude existovat možnost přizpůsobení pohybem měnového kurzu. Měnová politika bude utvářena na úrovni eurozóny a bude tedy existovat riziko, že nastavení měnových podmínek nebude odpovídat okamžité situaci v české ekonomice. Proto je důležité zkoumat, jak velké je toto riziko a jak bude česká ekonomika schopna reagovat v případě jeho naplnění.

Analýzy jsou rozděleny do dvou základních skupin podle typu otázky, na kterou se analýza snaží nalézt odpověď. Část „**Cyklická a strukturální sladěnost**" vypovídá o velikosti rizika výskytu ekonomických šoků, jejichž dopad na českou ekonomiku bude odlišný od dopadu na eurozónu jako celek (tzv. asymetrické šoky). Část „**Přizpůsobovací mechanismy**" odpovídá na otázku, do jaké míry je česká ekonomika schopna tlumit dopady případných asymetrických šoků. Základním teoretickým východiskem pro podkladové analýzy je tzv. teorie optimálních měnových zón. Hlavní myšlenka této teorie spočívá v podobnosti struktur národního hospodářství, v míře vzájemné propojenosti – zahraniční obchod, jeho komoditní skladba, hospodářské cykly a ve srovnatelnosti produktivity výrobních faktorů a celkové ekonomické úrovně.[19] Účelem analýz je zhodnotit vývoj jednotlivých ukazatelů sladěnosti v čase a ve srovnání s vybranými zeměmi, které buď jsou již nyní členy eurozóny (zvoleno bylo Německo, Portugalsko a Rakousko), v blízké budoucnosti se jimi stanou (Slovinsko) nebo na toto členství aspirují (Maďarsko, Polsko, Slovensko). Závěr o tom, zda je česká ekonomika dostatečně připravena na přijetí společné měny euro, nelze udělat absolutně, ale lze vycházet ze zmíněného srovnání s jinými zeměmi a z posouzení vývoje v čase.

[19] Pramen: Roman Horváth, Luboš Komárek: časopis Finance a úvěr, 52 / 2002

4.1. Cyklická a strukturální sladěnost

Náklady plynoucí ze ztráty vlastní měnové politiky České republiky budou citelné zejména v případě, že česká ekonomika nebude sladěna s ekonomikou eurozóny, takže se její vývoj bude často odchylovat od vývoje v eurozóně. S vyšší sladěností budou rizika přistoupení ČR k eurozóně klesat.

Důležitým ukazatelem podobnosti české ekonomiky s eurozónou je míra reálné ekonomické konvergence. Její vyšší úroveň přispívá k vyšší podobnosti dlouhodobého rovnovážného vývoje. Nepřímo může přispět také k nižší pravděpodobnosti nesladěného cyklického vývoje. S vyšší mírou konvergence dosaženou před vstupem do ERM II a přijetím eura se snižují možné budoucí tlaky na růst cenové hladiny a rovnovážné posilování reálného kurzu. Díky zrychlení ekonomického růstu se HDP na hlavu České republiky v posledním období začal rychleji dotahovat k průměru eurozóny. Jeho úroveň je v současnosti srovnatelná s jinými nejméně vyspělými zeměmi (viz Graf č. 2) a vyšší než ve většině nových členských zemí EU (s výjimkou Slovinska). V roce 2005 došlo i k přiblížení cenové hladiny, zejména díky nominálnímu posílení kurzu, rozdíl v cenové hladině oproti eurozóně však nadále zůstává výrazný. Do budoucna lze očekávat pokračování procesu reálné konvergence a tudíž i rovnovážného trendu reálného posilování koruny vůči euru. Jeho přetrvání po vstupu do eurozóny s sebou zpočátku ponese předstih tempa inflace v České republice před inflací v eurozóně a s ním spojené nižší (v případě krátkodobých sazeb peněžního trhu pravděpodobně i záporné) domácí reálné úrokové sazby. S případným dlouhodobým přetrváním takového stavu mohou být spojena určitá rizika.

Graf č. 2: Reálná ekonomická konvergence vybraných států k eurozóně v roce 2005

(průměr eurozóny = 100)

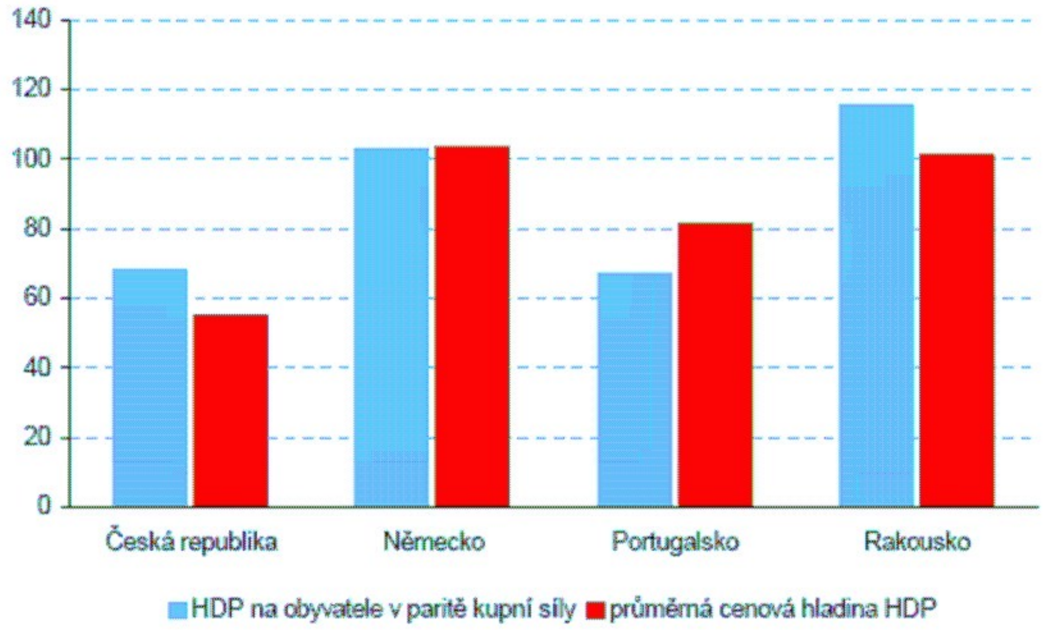

Pramen: Eurostat, výpočet ČNB.

Sladěnost hospodářského cyklu a podobnost ekonomických šoků je předpokladem pro účinné a vhodné působení jednotné měnové politiky na ekonomiku v měnové unii. Provedené analýzy signalizují, že na úrovni celkové ekonomické aktivity nedochází k výraznějšímu sbližování vývoje hospodářského cyklu v České republice a eurozóně (viz Graf č. 3). Na rozdíl od výsledků analýz z roku 2005 není pozorován ani náznak zvýšení sladěnosti cyklů v posledních letech. Analýzy tak pro Českou republiku vyznívají hůře než pro vyspělé země eurozóny a rovněž pro Maďarsko a Slovinsko.

Graf č. 3: Růst HDP v ČR a eurozóně (v %, meziročně)

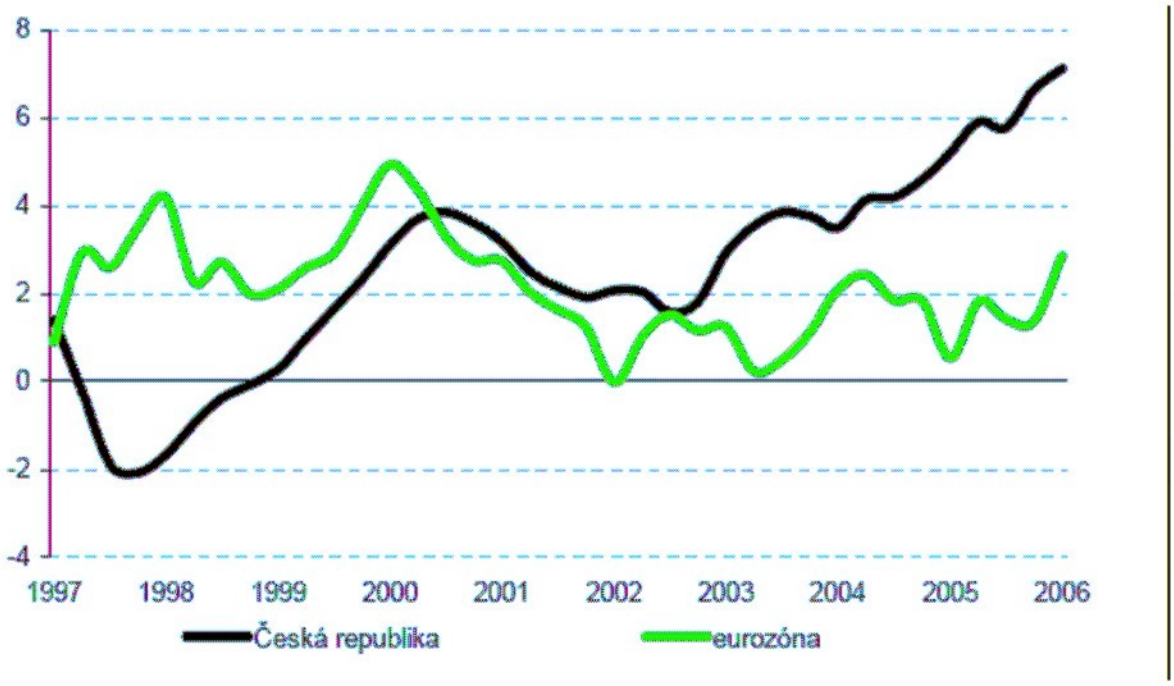

Pramen: Eurostat, výpočet ČNB.

Konkrétním asymetrickým šokem, který by mohl zasáhnout českou ekonomiku, bude postupné zvyšování čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie. Největší ekonomický stimul pro domácí poptávku z tohoto titulu by se měl projevit v letech 2007 a 2008. Podle výsledků analýzy však nebude vyžadovat výraznou reakci měnové politiky či přizpůsobení kurzu koruny, které by ohrozily pobyt v ERM II a případné vyhodnocení maastrichtského kurzového kritéria.

Struktura české ekonomiky z hlediska tvorby produktu je relativně podobná struktuře ekonomiky eurozóny, i když si zachovává své specifikum v podobě vyššího (a v posledních letech rostoucího) podílu průmyslu a menšího podílu některých služeb na HDP.

Jako asymetrický šok v minulosti působila na některé ekonomiky též rychlá konvergence nominálních úrokových sazeb před vstupem do měnové unie. Pro zemi plánující tento vstup je proto výhodou spíše jejich dřívější postupné sblížení (to však zároveň snižuje okamžité přínosy ze vstupu do eurozóny z hlediska podpory investic a hospodářského růstu). Rozdíl mezi českými úrokovými sazbami a úrokovými sazbami

eurozóny je již od roku 2002 nulový či záporný a v současnosti tak výše uvedené riziko téměř neexistuje. Kurz české koruny k americkému dolaru se v posledních letech vyvíjí ve velké shodě s kurzem eura k americkému dolaru. Ze srovnávaných zemí mají vyšší sladěnost pohybu tohoto kurzu jen Slovinsko a Slovensko, tj. země účastnící se ERM II. Makroekonomické charakteristiky české ekonomiky naznačují potenciál ke zhruba podobné střednědobé kolísavosti měnového kurzu jako v ostatních srovnávaných nových členských zemích EU. Pozorovaná střednědobá variabilita české koruny vůči euru je srovnatelná zejména se slovenskou korunou, je menší než u polského zlotého (dle některých měřítek i maďarského forintu) a naopak vyšší než u slovinského tolaru. Tyto rozdíly odráží mimo jiné odlišné režimy měnové politiky.[20]

Vysoká obchodní a vlastnická provázanost české ekonomiky s eurozónou je základním ekonomickým argumentem pro přijetí společné měny euro, neboť umocňuje přínosy z odstranění možných výkyvů vzájemného kurzu. Eurozóna je partnerem pro 60 % českého vývozu a 50 % českého dovozu a vysoká provázanost je patrná i pro ostatní srovnávané ekonomiky (viz Graf 4). Míra vlastnické provázanosti s eurozónou na straně přílivu přímých investic je v české ekonomice mírně vyšší než v ostatních srovnávaných zemích. Silné ekonomické propojení české ekonomiky s eurozónou vytváří předpoklady

---

[20] Pozn.: Režimy měnové politiky: **režim s implicitní nominální kotvou** spočívá v cílování určité veličiny přijaté interně v rámci centrální banky, aniž by došlo k jejímu explicitnímu vyhlášení. Předpokladem pro úspěšné fungování tohoto režimu je vysoká důvěryhodnost centrální banky, jež umožní dosažení žádoucích změn inflace a jejích očekávání i bez explicitních cílů; **v režimu cílování měnové zásoby** se pozornost soustřeďuje na tempo růstu zvoleného peněžního agregátu. Vychází se zde z poznatku, že růst cen je v dlouhodobém horizontu ovlivňován vývojem peněžní nabídky. Otázkou je ovšem samotná volba peněžního agregátu vhodného k cílování. V době finančních inovací, elektronizace a globalizace trhů se vazba mezi peněžními agregáty a cenovou hladinou rozvolňuje. Centrální banka dále nemusí být schopna vybraný peněžní agregát řídit s dostatečnou přesností. **Cílování měnového kurzu:** centrální banka se snaží prostřednictvím změn úrokových sazeb a přímých devizových intervencí zajistit stabilitu nominálního měnového kurzu vůči měně tzv. kotevní země, a tak z této země „importovat" cenovou stabilitu. K udržení závazku daného měnového kurzu je nutná vhodná kombinace hospodářských politik zajišťující nízký inflační diferenciál vůči kotevní zemi, dostatečné devizové rezervy, udržení konkurenceschopnosti a celkové důvěryhodnosti země včetně jejího institucionálního a právního rámce a politické stability. Jednou z hlavních nevýhod tohoto režimu je ztráta autonomie měnové politiky. **Cílování inflace: u** cílování inflace centrální banka s jistým předstihem veřejně vyhlásí inflační cíl (či posloupnost cílů), o jehož dosažení bude usilovat. Jedná se o aktivní a přímé formování inflačních očekávání. Tento režim zahrnuje do svého rozhodovacího schématu podstatně větší množství informací než jen měnový kurz nebo peněžní agregáty, např. také trh práce, dovozní ceny, ceny výrobců, mezeru výstupu, nominální a reálné úrokové sazby, nominální a reálný měnový kurz, hospodaření veřejných rozpočtů apod..

pro zvyšování cyklické sladěnosti s touto oblastí. Z tohoto pohledu je příznivým aspektem i vysoká intenzita vnitroodvětvového obchodu s eurozónou, která je srovnatelná s Rakouskem a Německem.

Graf č. 4: Podíl vývozu do eurozóny na celkovém vývozu (v %)

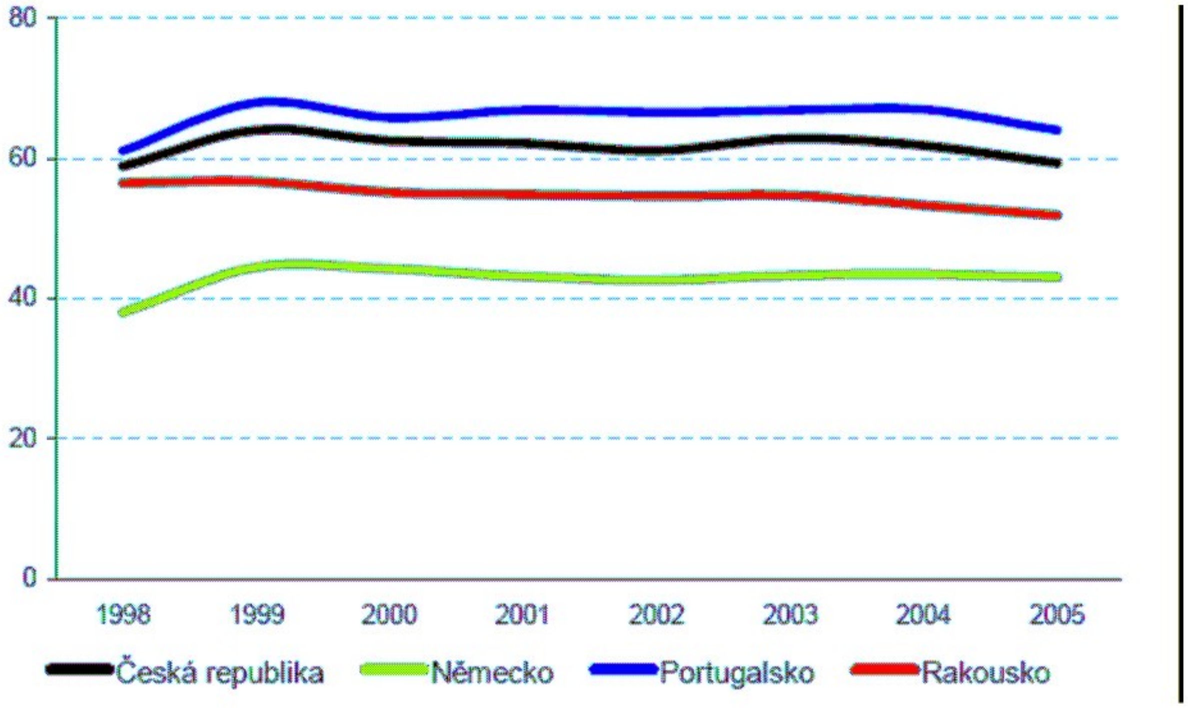

Pramen: Materiál MF ČR

Analýza českého finančního sektoru ukazuje, že i přes jejich relativně menší velikost ve srovnání s eurozónou není třeba očekávat zásadně odlišné působení těchto sektorů na ekonomiku. Ve sledovaných ukazatelích navíc v posledním období došlo k dalšímu mírnému přiblížení eurozóně. V současnosti je tak hloubka finančního zprostředkování v České republice na zhruba třetinové úrovni oproti Německu, Rakousku a eurozóně a na úrovni 45 % Portugalska. Za těmito zeměmi Česká republika zaostává zejména v úvěrové emisi. V důsledku dynamického vývoje úvěrů domácnostem i růstu úvěrů podnikům v České republice však dochází k růstu podílu klientských úvěrů na celkových úvěrech i na HDP. Tento vývoj znamená na jedné straně pozvolné přibližování odpovídajícím podílům v eurozóně, na druhé straně by však mohl v případě dalšího zadlužování domácností představovat riziko nesplácení úvěrů. Historická zkušenost

některých stávajících zemí eurozóny s vysokým růstem úvěrů domácnostem ukazuje, že takový vývoj nemusí nutně vést k problémům finančního systému. Stupeň integrace českého akciového trhu a trhů eurozóny je na mírně nižší úrovni než trhy Německa a Portugalska a na podobné úrovni jako Rakousko. Rychlost eliminace šoků na českém akciovém trhu se v poslední době zvýšila. [21]

4.2. Přizpůsobovací mechanismy

Pružnost ekonomiky a její schopnost přizpůsobení šokům bude v situaci bez nezávislé měnové politiky obzvláště důležitá. Stabilizační funkce veřejných rozpočtů, flexibilita trhu práce a produktů a schopnost finančního systému vstřebávat šoky budou proto klíčové pro plynulý hospodářský vývoj.

Z hlediska veřejných financí České republiky bude důležitá schopnost stabilizačního působení v rámci evropských fiskálních pravidel. Tato schopnost bude úměrná především aktuální vzdálenosti deficitu od 3% referenční hodnoty. Čím blíže vyrovnanosti bude deficit ve své strukturální části, tím větší bude v době hospodářského oslabení prostor pro působení automatických stabilizátorů a v krajním případě pro provádění diskrečních opatření. Stávající deficity veřejných financí však mají z velké části strukturální charakter a ani v nejbližším výhledu patrně nebude docházet v tomto směru ke zlepšení. Navíc dochází ke zvyšování deficitu veřejných financí v době solidního hospodářského růstu a očekávaný budoucí vývoj naznačuje, že tento trend bude pokračovat.

To je v rozporu jak se snahou o proticyklické působení fiskální politiky, tak se záměry konsolidovat veřejné finance před zavedením eura. Pokračující nerovnováha veřejných financí může být zdrojem růstu nominálního veřejného dluhu, což patrně povede ke zvyšování výdajů na dluhovou službu. Podmínkou pro zachování akceschopnosti fiskální politiky je také zajištění dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, zejména vyřešení vlivu stárnutí obyvatelstva na výdaje sociálního systému. Příspěvek veřejných financí ke schopnosti ekonomiky pružně reagovat na šoky bude do vyřešení těchto problémů zjevně omezený.

[21] Pramen: Společný dokument MF ČR a ČNB schválený vládou ČR na jejím zasedání dne 25.října 2006

Pružnost mezd a cen je důležitým předpokladem schopnosti ekonomiky vstřebat šoky, na které nemůže reagovat společná měnová politika. Analýzy ukazují, že od loňského roku nedošlo k zásadnější změně v náhledu na pružnost reálných mezd v České republice, která se navíc v čase zřejmě snižuje. Od loňského roku došlo k nepatrnému poklesu použitého ukazatele strnulosti inflace, který i přesto zůstává mezi nejvyššími ve srovnávaném vzorku zemí.

Schopnost českého trhu práce vstřebávat šoky se od loňského roku výrazněji nezměnila a zůstává v evropském srovnání průměrná (evropský trh práce sám potřebuje zásadní reformy a může tedy představovat poměrně nízký standard). V některých oblastech je ale pružnost trhu práce výrazně nižší než ve srovnávaných zemích a nedochází k zásadnímu zlepšení. Institucionální pravidla nevytvářejí dobré podmínky pro zaměstnanost osob s nízkou kvalifikací. Rizikovými faktory jsou zejména interakce daní a sociálních dávek, zvyšování minimální mzdy a náklady na propouštění z pracovních poměrů na dobu neurčitou.

Pro český trh práce nadále zůstává charakteristická relativně vysoká dlouhodobá a strukturální nezaměstnanost (viz Graf č. 5). Přestože je dlouhodobá nezaměstnanost nižší než v některých dalších zemích (zejména v Polsku a na Slovensku), zůstává významným problémem. Navíc spolu s Německem jsou v České republice nejvyšší regionální rozdíly v míře nezaměstnanosti. Příčinou může být výrazný regionální nesoulad mezi nabídkou práce a poptávkou po práci a nízká regionální mobilita pracovní síly.

Pokud lze vnitrostátní mobilitu považovat za vhodný indikátor pro zahraniční stěhování, ani tento kanál zřejmě nebude účinným přizpůsobovacím mechanismem v případě ekonomických nerovnováh. Pozitivní zprávou přesto je, že v roce 2006 došlo v některých zemích Evropské unie k otevření či částečnému uvolnění trhu práce pro občany nových členských zemí. Příliv zahraniční pracovní síly do České republiky je naopak v poslední období velice dynamický. Pracovní uplatnění cizinců je v převážné většině v oborech s relativně malou nebo žádnou kvalifikací.

Příliv zahraničních pracovníků podává svědectví o určitém stupni pružnosti z hlediska mezinárodní migrace, na druhé straně však naznačuje přetrvání některých vážných problémů na českém trhu práce.

Graf č. 5: Dlouhodobá nezaměstnanost: podíl osob více než rok bez práce na pracovní síle (v %)

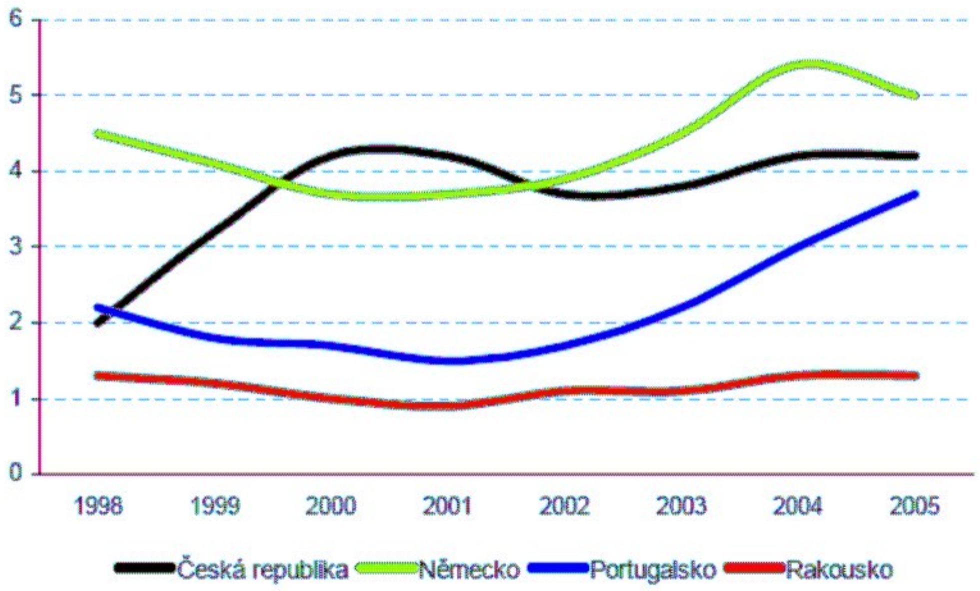

Pramen: Eurostat.

Pružnost trhu práce je významně utvářena institucionálními pravidly. Analýzy OECD i nové studie odhadují spíše malý vliv kolektivního vyjednávání na tvorbu mezd v České republice. V průměru je v mezinárodním porovnání spíše nižší i vliv minimální mzdy na pružnost nízkých mezd a tvorbu pracovních míst, podíl minimální mzdy a průměrné mzdy se ale v posledních letech výrazně zvyšuje. Vysoké minimální mzdy mohou mít v interakci s vysokým zdaněním práce negativní vliv na tvorbu pracovních míst.

Celkové zdanění práce v České republice od roku 2000 spíše roste a tento trend výrazněji nezvrátí ani mírné snížení daňového zatížení nízkopříjmových skupin. Finanční motivace k přijetí zaměstnání daná kombinací daní a dávek je v porovnání s ostatními zeměmi srovnatelná nebo vyšší pro osoby krátkodobě nezaměstnané, ale spíše průměrná pro osoby nezaměstnané dlouhodobě. V motivaci nezaměstnaných došlo v roce 2005 k mírnému pozitivnímu posunu i díky zpřísnění podmínek nároků na podpory v nezaměstnanosti a na registraci na úřadu práce. Stupeň ochrany zaměstnanosti patří v oblasti stálých zaměstnání v porovnání s ostatními zeměmi k vyšším, což může být rizikem zejména pro vstup mladých osob na trh práce. Na tvorbu pracovních míst bude naopak mít pozitivní dopad zjednodušení zakládání podniků. Tento krok znamená další dílčí zlepšení

regulatorního prostředí pro podnikání, které ale v mezinárodním srovnání nadále zůstává zatíženo výraznými administrativními překážkami. [22]

5. Scénáře zavedení eura v České republice

Současná situace nových členských státu EU je odlišná:

a) nové členské země si nemohly sjednat tzv. opt-out, tj. trvalou výjimku na zavedení eura, kterou mají v současnosti Velká Británie a Dánsko; závazek zavést jednotnou měnu byl součástí jejich vstupních podmínek do EU (v rámci tzv. kodaňských kritérií);

b) země budou vstupovat již do existující měnové oblasti, tj. za podmínek, kdy euro existuje a je možné ho užívat i v nových členských státech EU (dobrovolně - na základě smluvní volnosti) ;

c) do eurozóny nevstoupí všech deset nových členských zemí najednou, jednotlivé země vzhledem k různé úrovni připravenosti přijímají vlastní strategie ohledně vstupu, včetně časování;

d) řada zemí absolvovala výměnu národní měny v nedávné minulosti (např. v ČR to byla měnová odluka v roce 1993) a disponují tudíž v této oblasti cennými zkušenostmi.

Postupy zavedení eura současnými členy eurozóny lze v případě nových členských zemí aplikovat pouze v omezené míře. Přínosné pro naše kompetentní orgány bude sledovat postup „nových" členů, kteří zavedou euro před ČR (případně se poučit z možných chyb).

Přehled jednotlivých scénářů sestavuje Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. Národní plán zavedení eura byl schválen na úrovni resortů zapojených do činnosti této koordinační skupiny pro zavedení eura v ČR. Koordinační skupina - v gesci Ministerstva financí ČR a spolugesci České národní banky - na plánu pracovala od února 2006.

Národní plán je základním rámcem pro praktické přípravy na zavedení eura a představuje souhrn postupů a návodů pro jednotlivé sektory i občany, jak se na přijetí

[22] Pramen: Společný dokument MF ČR a ČNB schválený vládou ČR na jejím zasedání dne 25.října 2006

jednotné měny eurozóny připravit. Řeší například problematiku duálního označování cen a duálního oběhu koruny a eura, úpravy informačních systémů a principy informování o zavedení eura. Klíčová je ochrana spotřebitele a minimalizace nákladů pro soukromý i veřejný sektor.

Ministerstvo financí považuje za reálné, aby bylo euro v České republice zavedeno v roce 2012 a národní plán je připraven tak, aby tomuto cíli odpovídal. Zavedení eura je závazkem, který vyplývá z našeho členství v Evropské unii, a naplňování nezbytných (tzv. maastrichtských) kritérií je současně výzvou pro české veřejné finance.

Přehled jednotlivých scénářů

a) Scénář s využitím přechodného období (tzv. madridský scénář)

- euro je zavedeno nejdříve v bezhotovostní podobě, národní měna se stává podjednotkou eura (tzv. nesetinnou denominací podle přepočítacího koeficientu);
- v přechodném období si bankovky a mince znějící na národní měnové jednotky zachovávají platnost, bankovky a mince v euru nejsou oficiálním platidlem;
- mezi bezhotovostním a hotovostním zavedením eura existuje přechodné období v maximální délce tří let;
- v bezhotovostním styku lze používat jak národní měnové jednotky, tak i euro (pravidlo dobrovolnosti, není možné žádné přinucení) ;
- dlužné částky na účet věřitele lze hradit jak v eurech, tak v národní měně, částka je připsána v měně, ve které je veden účet věřitele, případný přepočet se provede na základě přepočítacích koeficientů (z tohoto ustanovení vyplývá pro úvěrové instituce povinnost vést paralelně účty ve dvou měnách, za přepočet nelze vybírat kurzové poplatky) ;
- členské státy mohou v přechodném období přepočíst nesplacené vládní dluhopisy na euro a rovněž převést své vypořádací systémy pro cenné papíry a pro vypořádání plateb;

Graf č. 6:

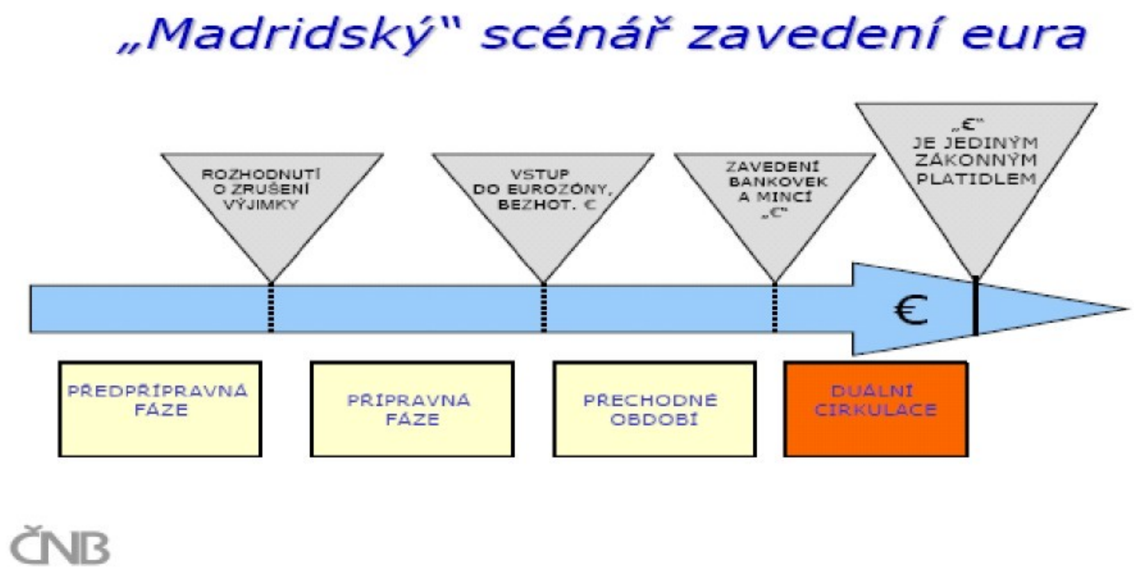

Pramen: Materiál MF ČR: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR, červen 2006

b) Jednorázový přechod na euro, tzv. „velký třesk“ (také označovaný jako „Big Bang“)

- jedná se o současné zavedení bezhotovostního a hotovostního eura v jeden časový moment;
- nařízení Rady EU č. 974/98 o zavedení eura, ve znění pozdějších změn, „velký třesk“ přímo nedefinuje – zmiňuje se pouze o možnosti zavést bezhotovostní i hotovostní euro ke stejnému datu, z toho lze odvodit konstrukci, že se jedná o zavedení eura s přechodným obdobím v délce 0 časových jednotek;
- od zavedení hotovostního eura nové právní nástroje mohou znít pouze na euro, dosavadní nástroje znějící na národní měnové jednotky se přepočtou pomocí přepočítacího koeficientu.

Graf č. 7:

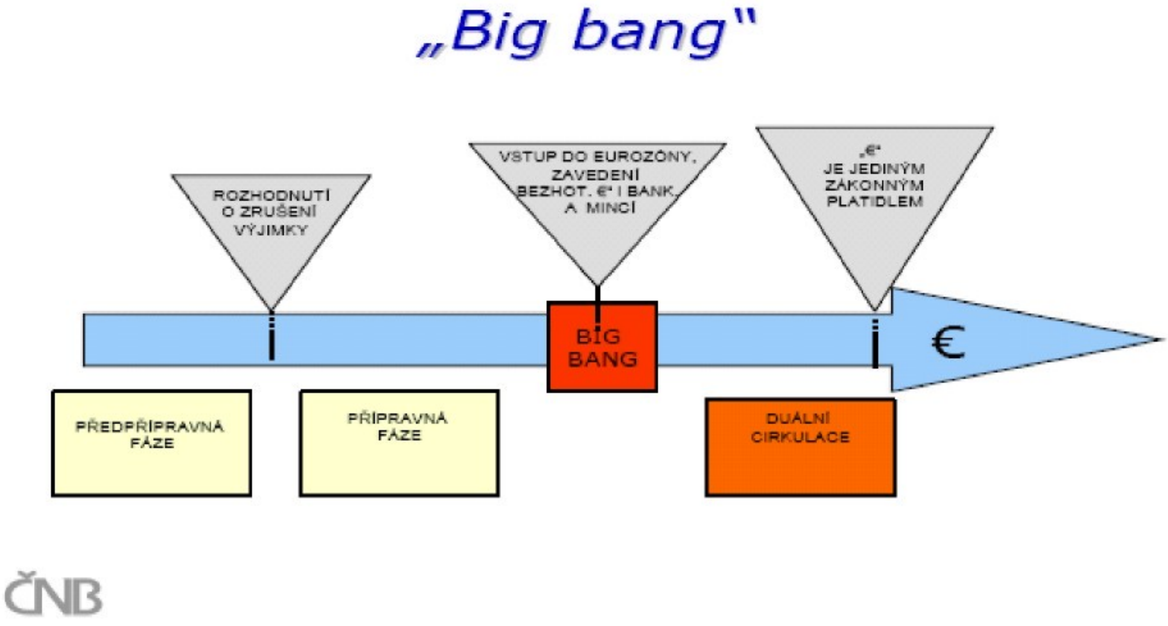

Pramen: Materiál MF ČR: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR, červen 2006

c) Phasing - Out („období postupného zrušení“)

- tento typ scénáře je možný pouze při volbě scénáře „velký třesk“, nelze jej kombinovat s přechodným obdobím;
- po určitou dobu po zavedení eura (max. však po dobu jednoho roku) je možné používat vybrané právní nástroje znějící na národní měnu (jde o dílčí výjimku z obecné zásady, že po zavedení hotovostního eura nelze používat národní měnové jednotky v nových právních nástrojích);
- použití této zásady by mělo být časově i věcně omezeno na určité oblasti (např. fakturace malých podnikatelů, živnostníků);
- placení a účtování je však nutné provést vždy v eurech;
- za přepočet z fakturované národní měny na eura by podle dosavadního výkladu EK odpovídal variantě buď příjemce faktury nebo ten, kdo pro něho technicky zajistí platbu (banka, pošta …).

Graf č. 8:

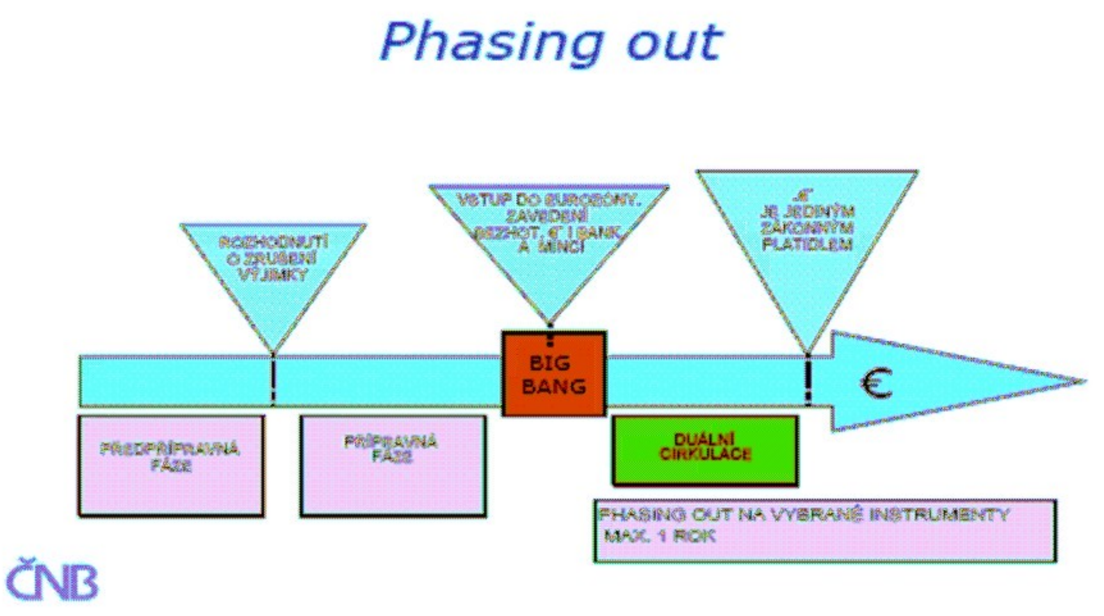

Pramen: Materiál MF ČR: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR, červen 2006

Na základě uvedeného přehledu scénářů uvádím výčet základních charakteristik jednotlivých scénářů, které jsou relevantní při rozhodování o volbě konečné varianty přechodu na euro v České republice. Základní rozdíl mezi scénáři spatřuji v tom, že v případě dvoufázového přechodu existuje přechodné období, kdy je euro používáno pouze jako bezhotovostní, zatímco v hotovostním styku se nadále používá národní měna, která má i nadále status „legal tender" (tj. zákonného platidla). Ve scénáři jednofázového přechodu tato etapa chybí, v jeden konkrétní okamžik je tedy současně zavedeno hotovostní i bezhotovostní euro. V dalších dvou scénářích (ad b a c) pak existuje doba tzv. duální cirkulace, kdy obíhají obě dvě měny, euro má již status „legal tender" a národní měna je postupně stahována. V současné době je duální cirkulace stanovena maximálně na dva měsíce.

Z porovnání jednotlivých scénářů plyne následující. Ze scénáře nazvaném *„madridský scénář"*, čili s využitím přechodného období, plyne:

- ✓ proces zavedení eura je delší než u zbývajících scénářů, přechodné období umožňuje rozfázovat opatření k zavedení eura do delšího období (např. ražba

mincí s národní stranou, předzásobení ekonomiky bankovkami a mincemi denominovanými v euru) ;

- ✓ v průběhu přechodného období musí úvěrové instituce vést paralelně účty v národní měně i v euru (tento problém odpadá u ostatních dvou scénářů);
- ✓ zdůvodnění veřejnosti toho, proč existuje přechodné období v době existence hotovostního eura by bylo velmi náročné (přechodné období by ale v současnosti trvalo určitě kratší dobu, než možné tři roky, na základě zkušeností zemí „1. vlny“ se odhaduje doba trvání do jednoho roku);
- ✓ přechodné období se může v podmínkách, kdy euro existuje, fakticky změnit v dlouhé období duální cirkulace národní měny a eura (současně obíhají bankovky a mince denominované v euru a národní měně, národní měna je postupně stahována z oběhu).

Celkem více kladů a předností vykazuje scénář nazvaný *„velký třesk“*, čili jednorázový přechod:

- ✓ koncept je jasnější a přehlednější pro všechny zúčastněné subjekty;
- ✓ lépe vyhovuje podmínkám, kdy euro existuje;
- ✓ z hlediska nákladů půjde velmi pravděpodobně o nejlevnější variantu;
- ✓ oproti madridskému scénáři je náročnější na koordinaci a přípravu soukromého a veřejného sektoru, neboť všechny změny by se měly odehrát v jeden okamžik;
- ✓ Česká republika disponuje zkušenostmi z poměrně nedávno realizované měnové odluky v r. 1993;
- ✓ stejně jako u scénáře Phasing - Out se jedná o dosud nerealizovaný scénář („velký třesk“ byl ovšem např. již v lednu 2007 realizován ve Slovinsku[23]).

Třetí navrhovaný scénář označovaný *„Phasing – Out“* (postupné zrušení), v porovnání s oběma výše uvedenými scénáři, má následující přednosti a nevýhody:

[23] Pozn.: Slovinsko zhodnotilo svůj přechod na společnou měnu jako úspěšný a bez komplikací. Celý proces zavádění eura vystihuje zpráva EK. Již 4. ledna 2007 bylo staženo z oběhu 50% původní měny, v polovině ledna potom 80%.Po technické stránce byl přechod zajištěn výborně a Slovinsko tak může být vzorem pro další země vstupující do eurozóny.

- ✓ oproti prvním dvěma scénářům dává delší čas na přizpůsobení subjektům veřejného a soukromého sektoru (možnost ještě po dobu do 1 roku od zavedení eura používat „staré“ právní nástroje jako např. faktury, účtenky apod.);
- ✓ v rámci národní legislativy by muselo dojít k zpřesnění jeho průběhu (doba trvání Phasing-Out maximálně 1 rok či kratší, k vymezení, kterých právních nástrojů se týká, apod.);
- ✓ u finančních zprostředkovatelů (zejména bank a pošt) by došlo k prodloužení procesu přechodu (z nutnosti i v období po zavedení eura přepočítávat částky v národní měně na eura), což by zřejmě vyvolalo dodatečné náklady a mohlo snížit transparentnost.

Ze strany dané země je scénář pro zavedení eura definován v rámci Národního plánu pro zavedení eura. Volba scénáře je součástí rozhodnutí, kterým Rada EU vyhlásí zrušení výjimky ze zavedení eura v dané zemi. Scénář postupného zrušení tedy nelze použít na poslední chvíli jako nouzový, pokud by se zjistilo, že „velký třesk“ není v některé oblasti adekvátně připraven.

Tabulka č. 8: Hlavní rozdíly mezi jednotlivými scénáři

Operace / užití právního nástroje **po vstupu země do eurozópny**	Madridký scénář	Big Bang	Phasing out
Vedení účtu v národní měně	ANO	NE	NE
Provádění bezhotovostních transakcí v národní měně	ANO	NE	NE
Provádění hotovostních plateb v národní měně	ANO	NE*)	NE*)
Provádění hotovostních plateb v €	NE**)	ANO	ANO
Vydávání faktur aj. instrumentů v národní měně (časově omezeno)	ANO	NE	ANO

Zdroj: Sestaveno na podkladě předchozího popisu scénářů
Vysvětlivky: *) s výjimkou období duální cirkulace, **)euro je možné užívat pro hotovostní platby, pokud se na tom dohodnou obě strany kontraktu
Pozn.: vlastní zpracování

Pracovní skupina Národní koordinační skupiny (NKS) uvedla stanoviska k volbě scénáře v různých oblastech.

V oblasti **finančního sektoru** byl jednoznačně podpořen scénář „velkého třesku“. Členové pracovní skupiny uvedli výhody tohoto scénáře následovně:

- odpadá riziko nedokonalé koordinace více akcí při postupném zavádění nové měny;
- odborníci i veřejnost si budou vědomi nezvratnosti procesu i odpovědnosti za jeho průběh, nebude vytvářen další čas pro spekulace;
- v oblasti legislativy existuje nejvyšší míra právní jistoty;
- při volbě scénáre „velký třesk“ může být celý proces završen v rámci jednoho volebního období vlády, která bude rozhodovat jak o scénáři, tak o datu přijetí eura, a také schvalovat příslušný národní plán;
- bezhotovostní i hotovostní platební styk již v euru probíhá;
- omezení nutnosti „krátkodobých, přechodných“ změn programového vybavení;
- nižší investice do transakčních systému a informačních technologií;
- po provedení nutných příprav mohou bankovní systémy přejít na bezhotovostní euro prakticky ze dne na den;
- účetní snadnost a rychlost, jednoznačnost – úspora nákladů, totéž pro oblast informatiky a statistiky.

Pracovní skupina pro finanční sektor současně specifikovala rizika spojená s jednotlivými scénáři. Jako největší riziko s aplikací “velkého třesku“ se jeví souběh všech činností a změn v souvislosti s přechodem na euro do jediného časového okamžiku. Tomuto riziku je třeba předejít včasnou a kvalitní přípravou všech subjektů a rozhodnutím o volbě scénáře co možná nejdříve. Vybraný scénář by se již poté neměl podstatněji měnit.

Pracovní skupina projednala také problematiku volby scénáře zavedení eura v ČR v oblasti **legislativy** a jednoznačně se shodla na variantě jednorázového přechodu na euro, tedy na variantě „velký třesk“. Důvodem pro toto doporučení je skutečnost, že ostatní dvě varianty jsou z pohledu legislativních změn obsahově náročnější, neboť

jakákoliv přechodná období či období postupného zrušení české měny si vyžádají rozsáhlejší a složitější legislativní úpravy.

Na základě stanovisek jednotlivých členů pracovní skupiny v oblasti nefinančního sektoru a při ochraně spotřebitele byl jednoznačně doporučen scénář zavedení eura „velký třesk". Tento scénář je jednorázový, jasný a přehledný a dle názoru členů pracovní skupiny minimalizuje období přechodných a mimořádných obchodně provozních opatření souvisejících se souběžným užíváním a evidencí dat, údajů a informačních sdělení v obou měnách, což ostatní scénáře nenabízejí, protože vyžadují přechodná provizoria, která dopadají hlavně na sektor maloobchodu.

Varianta „velkého tresku" se také jeví jako nejméně nákladná a je také vhodná z hlediska ochrany spotřebitele, neboť riziko růstu cen vyplývající ze zvýšených nákladů na zajištění duálního vykazování bezhotovostních transakcí, které souvisí s přechodným obdobím a odlišením režimu bezhotovostního a hotovostního styku, nepřevažuje nad možnými pozitivy, která pro spotřebitele mohou z ostatních variant vyplývat. Pracovní skupina také uvedla, že délka dvojího oceňování před okamžikem zavedení eura bude trvat šest měsíců, duální cirkulace po „velkém třesku" dva měsíce a dvojí oceňování bude v trvání maximálně šest měsíců.

Členové pracovní skupiny v oblasti **veřejných financí a veřejného sektoru** se shodli na doporučení scénáře "velký třesk", nejen proto, že se jedná o nejtransparentnější, nejrychlejší a nejpřehlednější scénář pro všechny zúčastněné subjekty.

Z hlediska daňové problematiky se „velký třesk" jeví jako varianta s nejnižší administrativní náročností jak pro daňové poplatníky, tak i pro daňovou správu (např. z hlediska majetkových daní a poplatků odpadá pro správce daně povinnost po delší období zpracovávat současně obě měny), včetně samotných úprav daňové legislativy. Varianta „velký třesk" se také jeví jako méně nákladná ve srovnání s variantou dvoufázového přechodu, tj. s madridským scénářem.[24]

[24] Pramen: Materiál MF ČR: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR, červen 2006

ČNB se rovněž kloní k názoru použít jednorázový přechod na euro, neboli „velký třesk", a to i tehdy, kdy nebyl znám scénář Phasing-Out. ČNB nevidí žádný důvod, proč tento scénář preferovat před scénářem „velký třesk". Scénář „velký třesk" bude směrovat ekonomiku k přechodu na jednotnou měnu v jeden rozhodný okamžik. To bude sice spojeno s vysokými nároky na zvládnutí celého procesu a jeho koordinaci, na druhé straně však jednotlivé subjekty „donutí" opravdu zodpovědně načasovat přípravu a znemožní tak možné odkládání jednotlivých kroků jak ze strany soukromého, tak veřejného sektoru na nejzazší možnou dobu. Ve prospěch „velkého třesku" hovoří i skutečnost, že se jedná o jasný a srozumitelný koncept pro všechny zúčastněné a bude jej poměrně snadné komunikovat v rámci informační kampaně.

Proti užití „Phasing-Out" hovoří zejména značná nejasnost celého konceptu. Z hlediska centrální banky se jako určitý problém při jednorázovém zavedení eura jeví vedle malého časového prostoru pro ražbu mincí s národní stranou a jejich distribuci i zvýšené nároky na logistiku (přeprava a uschovací kapacity). Výrobu mincí lze zahájit až poté, kdy Rada EU zruší ČR výjimku ze zavedení eura, tj. na základě současných indikativních harmonogramů zhruba 6-8 měsíců před „velkým třeskem".

Možností, jak získat větší časový prostor mezi zrušením výjimky a jejím vstupem v účinnost, je vstoupit do systému měnových kurzů ERM II o několik měsíců dříve než je plánováno, a po uplynutí nezbytné doby dvou let požádat o zpracování mimořádné Konvergenční zprávy. Tím by bylo možné urychlit rozhodovací proces v EU o zrušení výjimky pro ČR a současně tak získat možnost zahájit např. výrobu mincí dříve. Delší období pro finální část přípravy by bylo navíc bezesporu výhodné i pro všechny ostatní subjekty ekonomiky.[25]

Ze stanoviska MF ČR je však odhad nákladů na veřejný sektor v této fázi v objektivní podobě nemožný (není znám ještě přesný rozsah procesů, které budou muset proběhnout a v jakých termínech).

Dle názoru MFČR z porovnání principu jednotlivých scénářů lze odvodit, že nejvyšší náklady by vyžadoval scénář s přechodným obdobím, neboť v průběhu celého přechodného období bude nutné udržovat řadu činností, od fungování systémů pracujících ve dvou měnách až po komunikační aktivity. Navíc celý proces přechodu na euro by měl dva vrcholné okamžiky, a to zavedení bezhotovostního eura a zavedení hotovostního eura.

---

[25] Pramen: Materiál MF ČR: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR, červen 2006

Naopak nejnižší náklady lze očekávat u scénáře „velký třesk“, v rámci kterého je pouze jeden vrcholný okamžik, což znamená vynaložení některých nákladů pouze jednou (komunikační náklady, úpravy systému, změny formulářů).

Dále vzhledem k nejasné interpretaci některých aspektů scénáře „Phasing - Out“, vyšší legislativní a zřejmě též technické náročnosti realizace tohoto scénáře, preferuje Ministerstvo financí ČR jednoznačně scénář jednorázového přechodu na euro čili „velký třesk“.[26]

Graf č. 9.: Scénář jednorázového zavedení eura, tzv. „velký třesk“

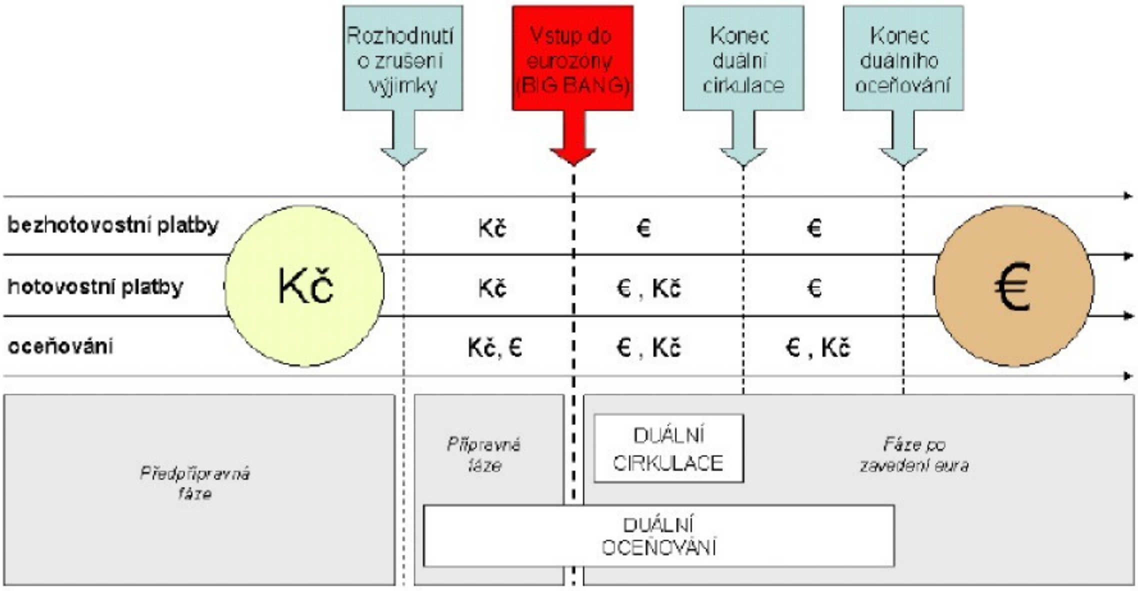

Pramen: Materiál MF ČR: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR, červen 2006

[26] Pramen: Materiál MF ČR: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR, červen 2006

6. Analýza dopadu přijetí eura na ekonomické sektory spadající do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO)

Po vstupu do Evropské unie přijala Česká republika závazek následného přijetí eura. Vedle makroekonomického aspektu zavedení společné měny, vyžaduje tento krok řadu aktů legislativní povahy, technickoorganizačních a institucionálních opatření, u kterých se předpokládá úzká součinnost státní správy, podnikatelské sféry i veřejnosti.

Sektorová analýza představuje další příspěvek k problematice vstupu do eurozóny. Její těžiště spočívá v mikroekonomických aspektech přijetí eura a jejich projevech v jednotlivých ekonomických sektorech v gesci resortu MPO. Makroekonomická a institucionální hlediska jsou současně využita jako východisko pro zpracování této analýzy. V tomto směru je také respektována zásada z „Institucionálního zajištění zavedení eura v ČR", že samotné zavedení eura má být provedeno na základě principu trvání smluv a ekonomické neutrality.

Souhrnná analýza za resort zahrnuje z hlediska jednotlivých sektorů zpracovatelský průmysl (mimo potravinářský), stavebnictví, zahraniční obchod, vnitřní obchod a ochranu spotřebitele, těžbu nerostných surovin, energetiku a také malé a střední podnikání. K jejímu zpracování byly využity zkušenosti, náměty a poznatky vybraných podniků a dalších subjektů.

Ze sektorové analýzy vyplývá, že vstup do eurozóny představuje další postup v procesu integrace s Evropskou unií, který bude pozitivně vnímán zahraničními investory. Významný přínos přijetí eura spočívá zejména v odstranění kurzového rizika a zvýšení cenové transparentnosti (přehledná komparace a posuzování cenových úrovní jednotlivých komodit), což povede k zesílení konkurenčních tlaků a významným restrukturalizačním pohybům. Vlivem jednotné měny dojde také k rozšíření výběru možných dodavatelských a obchodních subjektů a ke snížení transakčních nákladů.

Pokud jde o hlavní úkoly těchto sektorů, budou spočívat zejména v jednorázových aktech, které zajistí zvládnutí momentu přechodu na euro. V této souvislosti se ukazuje, že oblasti týkající se jednorázových organizačních opatření v účetnictví, fakturaci, značení

a balení výrobků a v platebním styku se nejeví jako příliš problematické. Platí to i o změnách software, které budou pro většinu společností zajišťovat externí specializované firmy. Náklady spojené s výše uvedenými opatřeními by neměly být zásadní, naopak lze počítat s následnými úsporami ze zjednodušení bankovních operací a vedení účetní evidence (kterou řada firem nyní vede jak v Kč, tak v eurech).

Naopak obavy vzbuzuje především růst cen v důsledku zavedení eura, který by se mohl projevit tlakem na cenu práce, a tím oslabení konkurenceschopnosti. Otázka neopodstatněného zvýšení cen (vlivem zaokrouhlování) je nejcitlivěji vnímána na vnitřním trhu s tím, že navržená opatření se zaměřují především na stanovení jednotných pravidel pro označování cen a důslednou kontrolu jejich dodržování.

Podle současného stavu poznání se dá předpokládat, že zavedení eura nebude mít zásadní vliv na celkovou situaci sektorů v gesci MPO, může se ale projevit různým dopadem na jednotlivá odvětví. Ten bude vyplývat jednak z jejich vlastnické, výrobní, obchodní a velikostní struktury, stejné jako z ekonomických charakteristik a z míry, kterou se přiblíží ekonomické úrovni relevantních ekonomik ostatních zemí ještě před vstupem do eurozóny. Jako rozhodující podmínky hladkého přechodu ke společné měně budou proto působit zejména celkové makroekonomické souvislosti, především postup v reálné a nominální konvergenci české ekonomiky.

6.1. **Zpracovatelský průmysl** (mimo zpracování potravin a ropy)

Zpracovatelský průmysl má významnou roli v malé otevřené ekonomice ČR, kde má dlouholetou tradici a v průběhu transformace prošel výraznou redukcí neefektivních výrob s následnými strukturálními změnami. Je důležitým zdrojem tvorby HDP, jeho podíl se dlouhodobě pohybuje kolem 26 %. Výrobky zpracovatelského průmyslu tvoří dominantní podíl ve vývozu zboží a díky novým výrobním kapacitám přispěl v posledním období k pozitivnímu obratu v bilanci zahraničního obchodu.

Jeho struktura se mění ve prospěch výrobků s vyšší přidanou hodnotou, za výrazného přispění zahraničního kapitálu, který zabezpečuje růst produktivity práce a konkurenceschopnosti a to při růstu zaměstnanosti a posilování kurzu koruny. Jedná se

především o výrobu motorových vozidel, elektronický a elektrotechnický průmysl, výroby pryžových a plastových výrobků a některé strojírenské obory.

Při posuzování otázek spojených se zavedením eura byl proveden průzkum v podnikové sféře, kde bylo osloveno 191 podniků. Z průzkumu vyplynuly tyto hlavní přínosy:

- stabilita měny pro podnikatelská rozhodování,
- odstranění kursového rizika,
- zjednodušení platebního styku,
- zjednodušení účetního vykazování (řada firem nyní vede účetnictví jak v Kč, tak v euro),
- větší transparentnost cen a možnost širšího výběru produktů a služeb.

Dále průzkum ukázal následující rizika:

- za rozhodující faktor považují podniky, zvláště exportéři, nastavení směnného kursu, jehož výše má přímý vliv na konkurenceschopnost jejich výrobků, a to jak na zahraničním, tak i tuzemském trhu,
- podniky se obávají růstu cen v důsledku zavedení eura (zaokrouhlování nahoru, zkušenosti se zaváděním eura ve státech bývalé EU 15), což se může odrazit tlakem na cenu práce (mzdy a platy) a tím oslabení konkurenceschopnosti,
- jednorázové náklady na změnu informačních systémů, účetnictví, výkaznictví, oceňování, a dalších technických a administrativních opatření.
- větší obavy ze zavedení eura mají malé firmy, bez problémů jsou velké podniky a podniky pod zahraniční kontrolou, které vedou své účetnictví a dokumentaci v Kč i euro.

Podniky hodnotí vstup ČR do EU pro zpracovatelský průmysl pozitivně. Obávají se spíše vlivů globalizace, růstu ekonomik asijských zemí (zvláště Číny) a Ruska a jejich vlivu ve světovém obchodu.

Na vliv dopadu přijetí eura má většina respondentů neutrální názor. V odvětvích hutnictví, strojírenství a výroby dopravních prostředků počítá tři čtvrtiny podniků s osvětou mezi zaměstnanci a obchodními partnery. Třetina podniků bude provádět detailní tržní analýzy a analýzy obchodní strategie.

6.2. Těžba nerostných surovin

Těžba nerostných surovin je primárním sektorem ekonomiky, který zprostředkovává tuzemské nerostné bohatství k využití v navazujících odvětvích, zejména zpracovatelského průmyslu, energetiky a stavebnictví. Část produkce je určena na vývoz. Podíl tohoto odvětví na tvorbě HDP tvoří kolem 1,5 %.

Nejvýznamnějšími exportními komoditami jsou černé uhlí, koks, hnědé uhlí a kaolin. Velkými odběrateli jsou především sousední státy EU (Německo, Rakousko, Slovensko a Polsko). Většina vývozů je již nyní realizována za eura.

Vzhledem ke struktuře tuzemského nerostného bohatství, chudé na ušlechtilá paliva, je Česká ekonomika poměrně vysoce dovozně závislá na importech palivoenergetických surovin, a to především ze států mimo EU. Ropa a zemní plyn jsou dováženy pouze ze států mimo EU – Ruska, Norska, Ázerbajdžánu a arabských zemí, stejně jako některé další nerostné suroviny. Nejdůležitější dovozní komodity ropa, zemní plyn a železné rudy, se obchodují převážně v dolarech. Ze zemí EU je ve finančním vyjádření dováženo jen 15,7 % nerostných surovin.

V souvislosti s přípravou na přijetí eura byly osloveny významné těžební podniky a profesní svazy, z jejichž podkladů vyplývají tyto hlavní očekávané přínosy:

- úspora finančních prostředků při realizaci obchodních transakcí se zeměmi EU,
- odstranění poplatků za konverzi měny EUR/CZK
- odstranění kursového rizika z tohoto měnového páru,
- zjednodušení účetních prací,
- větší transparentnost cenové politiky,

- nebudou nutné predikce pohybu kurzu při stanovování cen,
- vyšší atraktivnost země pro zahraniční investory, oproti zemím mimo eurozónu.

Mezi rizika pak zařadily:

- obavy z růstu cen - na základě statistických údajů dostupných ze zemí eurozóny v době přijetí eura v roce 2002, lze předpokládat růst nákladů ve všech oblastech, spojených s podnikáním (materiálové, mzdové atd.). Těžařská komora uvádí, že zahraniční zkušenosti ukazují na problém zaokrouhlování cen zboží při přechodu na euro, kdy převažovala tendence zaokrouhlovat směrem nahoru (od 3 do 10 %). Tento problém je akcentován vyšším rozdílem v cenové hladině v komparaci se zeměmi eurozóny. Je pravděpodobné, že přijetím eura budou zemím střední a východní Evropy snižovány komparativní výhody nižších pracovních a dalších nákladů.
- jednorázové náklady na změnu účetního software a změnu pravidel v účetnictví (nutné přizpůsobit všechny finanční informační systémy, provést změnu dokladů, ceníků a také uskutečnit přepočet základního jmění, akcií a podílů na euro),
- očekává se zvýšení intenzity konkurenčního prostředí – tzn. další nárůst konkurence dovážených produktů díky odpadnutí kursového rizika, lepší cenové průhlednosti a zjednodušení obchodování v jednotné měně.

Míra dopadu (kladného i záporného) přijetí eura bude diferencovaná podle toho, zda jde o firmy operující výhradně na domácím trhu, či s převahou na vývoz, zda jsou firmy ve vlastnictví domácího, či zahraničního kapitálu a také dle jejich velikosti. Rovněž samotné nastavení fixního kurzu CZK vůči euru se projeví rozdílně podle převahy buď dovozních, nebo vývozních operací. I přes uvedené rozdíly v míře dopadu zavedení eura, se nepředpokládá, že odvětví bude ohroženo.

6.3. Výroba a rozvod elektřiny, tepla a plynu, kapalná paliva

Sektor výroby a distribuce ušlechtilých zdrojů energií má charakter převážně síťového monopolního odvětví a hraje významnou roli pro plynulý chod a rozvoj

ekonomiky. Důležitou úlohu v tomto sektoru má zahraniční obchod, kde na hodnoty vývozu a dovozu má významný vliv devizový kurs. Obecně posilování kursu zlepšuje podmínky pro dovoz energií a zhoršuje podmínky pro její vývoz. Růst cen energetických komodit však vliv posilování kursu eliminuje.

Elektroenergetika a teplárenství

Sektor pokrývá většinu svých surovin na výrobu elektřiny a tepla z domácích zdrojů. U elektřiny je produkováno z domácích zdrojů přibližně 60 % a u tepla je to okolo 70 %. S očekávaným útlumem těžby hnědého i černého uhlí se očekává, že podíl domácích zdrojů bude klesat.

Dovozní energetická závislost ČR stále roste. Očekává se, že se toto tempo bude ještě zrychlovat. Růst závislosti bude vyvolán při poklesu vývozu energetických zdrojů (černé uhlí, koks, elektřina) zejména nárůstem dovozů energií (černé uhlí, plyn, ropa, ropné produkty, jaderné palivo).

Mezi jednotlivé přínosy dopadu přijetí eura na odvětví lze zahrnout:

- odstranění transakčních nákladů při platebním styku s eurozónou,
- odstranění transakčních nákladů v administrativě a účetnictví,
- odstranění kurzového rizika vůči euru a ostatním měnám,
- snížení nákladů kapitálu, stabilnější výhled vývoje inflace,
- snadnější přístup k zahraničnímu financování a k poskytování úvěrů celkově (centrální banka již nebude omezovat úvěry změnami v úrokových sazbách).

Na druhé straně se zde můžou objevit i následující rizika:

- jednorázové náklady na zavedení eura (např. příprava informačních systémů společností, uspořádání vztahů s dodavateli a zákazníky, uspořádání vztahů se zaměstnanci a s bankou),
- aktualizace všech smluv na euro,
- možné změny v nastavení bankovních účtů, v elektronickém bankovnictví,
- převod otevřených položek pohledávek a závazků na euro, náklady na výměnu hotovosti,
- administrativní náklady na změny ceníků a obchodních podmínek,
- požadavky odborů na mzdový nárůst a dále růst cen vstupů.

Plynárenství a kapalná paliva

Petrolejářský průmysl podniká od r. 1997 ve zcela liberalizovaném prostředí, kdy bylo zrušeno v podstatě poslední regulační opatření omezující volnou tvorbu maloobchodních cen pohonných hmot u čerpacích stanic. Rafinérské kapacity jsou od poloviny r. 2005 ve vlastnictví zahraničních nadnárodních petrolejářských společností (s výjimkou společností MERO ČR, a. s., a ČEPRO, a. s., zůstávajících ze strategických a bezpečnostních důvodů ve vlastnictví státu). Veškerý zahraniční obchod s ropou a ropnými produkty se uskutečňuje v USD, a tudíž zavedení eura je bez vlivu na obchodování.

V souvislosti s přechodem ČR na euro nejsou očekávány žádné problémy. Předpokládá se, že mezinárodní obchod s ropou a ropnými produkty bude nadále probíhat v USD a vliv přijetí eura na trh s ropou a ropnými produkty bude minimální.

Z vyjádření členů České plynárenské unie vyplývá, že v současné době nevidí žádné výhody pro plynárenské společnosti ze zavedení eura. Naopak náklady (změny smluv, vysvětlovací kampaň, úprava informačních systémů, školení uživatelů) odhaduje na 75 mil. Kč.

6.4. Stavebnictví

Stavebnictví patří mezi důležitá odvětví ekonomiky, které se podílí na stimulování růstu hospodářství. Má převážně národní a regionální charakter (jeho dosavadní účast na zahraničních trzích je nižší než 2 %) s tím, že se nepředpokládají velké změny ani do budoucna. Na tvorbě HDP se podílí necelými 5 %.

Jedná se o odvětví s dlouhým cyklem realizace investičních záměrů a lze tedy předpokládat, že velké soukromé stavební společnosti v dlouhodobých programech svého rozvoje s přechodem na euro již počítají.

Očekávané vlivy, které budou působit na sektor stavebnictví při přijetí eura v ČR lze charakterizovat takto:

Přínosy:

- odstranění nejistoty pramenící z průběžných změn kurzu,
- zjednodušení a zlevnění platebního styku,

- další příliv zahraničních investorů, spojený s novými stavebními zakázkami,
- možné zvýšení účasti domácích firem na stavební výrobě v příhraničních regionech, za předpokladu odstranění omezujících podmínek pro podnikání našich firem v sousedních členských zemích EU (SRN, Rakousko).

Rizika:

- v případě nárůstu cen lze očekávat částečné znehodnocení vkladů obyvatelstva, spojené s následným snížením jeho kupní a investiční aktivity v bytové výstavbě a údržbě bytového fondu,
- ztráta komparativní výhody našeho stavebnictví v souvislosti se snahou o rychlejší vyrovnávání platů s vyspělými členskými zeměmi EU v podmínkách jednotné měny.

Souhrnně lze konstatovat, že i přes obavy nárůstu cen, nebude mít zavedení eura zásadní vliv na celkovou situaci ve stavebnictví a jeho další vývoj. Komparativní výhody stavebnictví ČR se budou postupně snižovat, ale jejich rozsah v době předpokládaného vstupu do eurozóny bude stále dostačující pro jeho dynamický rozvoj.

6.5. Zahraniční obchod

Problém přechodu na společnou měnu může mít v oblasti zahraničního obchodu dvě hlavní podoby.

1) Konkrétně predikovatelné a řešitelné jsou dopady převážně technicko – operativního charakteru spojené bezprostředně s fází konverze měny. S vlastní změnou legálního platidla je spojeno například:

- převedení všech kontraktů na novou zúčtovací jednotku,
- změny ve skladové evidenci,
- změny ve statistickém vykazování zahraničního obchodu.

Lze soudit, že přechod na euro by, z krátkodobého hlediska, neměl mít na zahraniční obchod České republiky negativní dopad, protože převážná většina smluv na dodávku zboží a služeb i úvěrových smluv je již dnes uzavírána v USD nebo eurech.

Zahraniční obchod je v současné době vystaven riziku pohybu koruny vůči těmto měnám a zároveň je ovlivněn i pohybem kurzu USD vůči euru. K zajištění proti pohybu kurzu jsou využívány standardní instrumenty finančního trhu. Tento systém zůstane, po provedení nezbytných úprav, zachován i po přijetí jednotné měny pro obchodní případy realizované v jiných měnách.

Zavedením eura bude eliminováno riziko pohybu kurzu koruny vůči euru, a to by pro zahraniční obchod mělo znamenat zjednodušení řízení kurzových rizik. Zároveň se ale sníží objem a počet konverzí, což z finančního hlediska, povede ke snížení možného zisku z těchto operací.

2) S větší mírou nejistoty lze usuzovat o možných dlouhodobých dopadech přechodu na společnou měnu vyplývajících především z makroekonomických konsekvencí.

Výsledky zahraničního obchodu odrážejí celkovou výkonnost, pružnost a adaptabilitu hospodářství. Konkurenceschopnost produkce a úspěšnost na zahraničních trzích je závislá na celé řadě faktorů a podmínek. Tyto faktory se v průběhu času vyvíjejí a mění se jejich váha. Jde například o to, že výhoda nízkých mezd, nákladů i cen tuzemské produkce, se kterými ČR vstoupila na zahraniční trhy, časem oslabuje a posilují faktory necenové konkurenceschopnosti, technická úroveň, kvalita, nápaditost, pohotovost, promyšlený marketing a podobně. Jde o proces vyplývající ze slaďování evropských ekonomik, který probíhá průběžně, v podstatě bez ohledu na to, kdy přejdeme na společnou měnu.

Přijetí eura by však mohlo, za určitých okolností narušit kontinuitu tohoto procesu. V následující kapitole „Vnitřní obchod a ochrana spotřebitele“ jsem například zmínila riziko zrychlení růstu spotřebitelských cen po přijetí společné měny. Důsledkem by patrně byl zvýšený tlak na růst mezd, a tím i zrychlení tempa oslabení jednoho z faktorů konkurenceschopnosti. Tuto ztrátu by bylo nutno kompenzovat urychlenou podporou jiných faktorů konkurenceschopnosti.

6.6. Vnitřní obchod a ochrana spotřebitele

Odvětví obchodu zahrnuje oblast prodeje a oprav motorových vozidel a prodeje pohonných hmot, oblast velkoobchodu a oblast maloobchodu. Obchod se podílí na celkovém počtu podnikatelských jednotek v národním hospodářství téměř jednou třetinou a na úhrnné zaměstnanosti a tvorbě HDP z více než 12 %.

Ze zkušeností zemí, které již euro uplatňují se potvrzuje, že obchod, a zvláště maloobchod, sehrál klíčovou roli při přechodu na euro vzhledem ke spontánnímu přejímání role směnárny bankovek a mincí. Veřejnost obchod využila k praktické výměně měny spíše než bankovní sektor. V souvislosti s každodenním kontaktem se spotřebiteli byli zástupci maloobchodu v „první linii" konverze na novou měnu, a proto hladký průběh přechodu z velké části závisel na připravenosti maloobchodu a míře akceptace eura v populaci.

V současné době používá euro již více než 300 milionů spotřebitelů. Euro se stalo druhou nejvýznamnější měnou ve světě.

Dílčí poznatky ze zemí eurozóny o rizicích spojených s fází přechodu na společnou měnu lze shrnout do následujících bodů:

- Důležitá je vysoká podpora zavedení eura v populaci, včasné osvojení si nové hodnotové škály
- Potřeba vytvoření speciálního rozpočtu přechodu na euro v každém podniku a vyčlenění dostatečné pracovní kapacity
- Vznikají objektivní náklady spojené s přeceňováním zboží, změnou finančních systémů, přizpůsobení podnikového účetnictví, počítačových systémů, software pro zpracování dat, proškolení zaměstnanců
- Včasné zajištění komunikačních aktivit (katalogy, letáky, ceníky). Týká se většiny subjektů ve službách, především turismu, pohostinství, reklamního a PR trhu, atd.
- Pro hladký přechod na společnou měnu je podstatné udržení spotřebitelské pohody, která může vyplynout jak z účinných opatření proti neopodstatněnému zdražení, tak z informační a komunikační kampaně.
- V některých zemích eurozóny docházelo k pokusům o zdražování zboží v souvislosti s přechodem na společnou měnu. Bylo to výrazné zejména v Itálii, Španělsku a

Německu. Spokojeni byli naopak spotřebitelé v Rakousku a Finsku. Ve Finsku po zavedení eura dokonce klesla inflace. V Rakousku bylo zdražování při přechodu zakázáno zákonem.

Obchodní organizace v ČR budou muset v souvislosti s přechodem na společnou měnu řešit řadu konkrétních jednorázových úkolů, půjde zejména o:

- inventarizaci zboží a přepočet zásob na eurové vyjádření,
- převedení kontraktů na novou měnovou jednotku,
- vedení účetnictví v eurech,
- označování zboží dvojími cenami po zafixování kurzu koruny k euru, po určitou dobu před přechodem na euro (i po přechodu),
- komplikace v přechodném období vyvolané tím, že se bude za nákupy platit dvojí měnou a pokladny budou vracet pouze euro,
- změny software elektronických pokladen,
- zaškolení pokladních,
- doprava, skladování a střežení korunových platidel, které se budou v pokladnách hromadit (nebude se jimi vracet).

Další opatření k minimalizaci rizik sektorového charakteru:

- Komunikační kampaň zaměřená na maloobchod a na populaci – kde výzkumy ukázaly větší akceptaci eura u obyvatelstva, byly náklady přechodu na euro objektivně nižší.
- Dostatečně dlouhá přechodová fáze, naopak co možná nejkratší doba trvání duálního oběhu (například v Rakousku po 14 dnech trvání duálního oběhu již více než 90 % obyvatel nevlastnilo žádné prostředky v národní měně).
- Doporučuje se stanovení jednotných pravidel pro označování cen a jejich dodržování kontrolovat.
- Důležité bude při přechodu na novou měnu chování bank – nesmí zpoplatnit transakce v eurech a znevýhodnit je tak oproti národní měně (nutnost dohody) - a koneckonců i proti situaci v obchodě.

- Promyslet možnosti a strategii pojištění případných škod velkých finančních operací v případě, že se nestihnou realizovat v předepsaném období (týká se účetních operací, smluv, atd.).

6.7. Malé a střední podniky (MSP)

Malé a střední podniky mají významnou roli v české ekonomice, která je vyjádřena jak jejich počtem, tak i podíly na celkové zaměstnanosti a na dalších ekonomických indikátorech.

V souvislosti se vstupem do unie se MSP již vyrovnaly s vysokými nároky EU, zejména v oblasti dodržování ekologických požadavků, s přísnějšími předpisy na ochranu spotřebitele, pracovně právními předpisy a předpisy na ochranu bezpečnosti a zdraví zaměstnanců. Dosavadní vliv eura ani eurozóny neměl na MSP v ČR výraznější dopad. Ekonomické výsledky MSP v ČR se v posledních letech dále zlepšují, mírný nárůst vykazuje počet MSP i jejich podíl na výkonech a přidané hodnotě.

Jsou zastoupeny v celém odvětvovém spektru a týkají se jich v odpovídající míře charakteristiky uvedené v odvětvových analýzách přechodu na společnou měnu, některé dopady, ať v pozitivním, nebo negativním smyslu však mohou pociťovat s větší intenzitou.

Jejich postavení je v řadě případů specifické, jsou například citlivější na změny podnikatelského prostředí, mohou mít z přechodu na euro větší obavy než velké podniky pod zahraniční kontrolou, které již dnes vedou dokumentaci a účetnictví v Kč i euro. Náročnější je pro ně získávání úvěrů, mají těžší přístup k informacím o technologiích, trzích, know-how, změnách v legislativě a podobně,

Lze předpokládat, že MSP ve srovnání s velkými podniky ve svých rozpočtech relativně více pocítí jednorázové zatížení nákladů v operacích spojených s přechodem na euro, při přeceňování zboží a služeb, změny software pokladen a účetnictví i změny v oblastech komunikačních a reklamních aktivit. Zvýšené riziko by pro ně mohla představovat i případná eskalace cen po zavedení společné měny a následný růst nákladů.

Naproti tomu je pravděpodobné, že MSP budou více profitovat z eliminace transakčních nákladů, protože pozice velkých firem při jednání s bankami byla dosud silnější než pozice většiny menších podniků. Dlouhodobým přínosem zavedení eura bude i zjednodušení administrativy platebních procesů, které pro ně dosud představují relativně vyšší zátěž ve srovnání s velkými podniky.

7. Konvergenční zpráva ECB pro devět členských zemí včetně ČR

V prosinci 2006 vydala Evropská centrální banka, Eurosystém, konvergenční zprávu, která obsahuje hodnocení hospodářské konvergence, slučitelnost vnitrostátních právních předpisů se Smlouvou[27] a shrnutí za jednotlivé země.

K hodnocení stavu hospodářské konvergence devíti sledovaných členských států[28] používá ECB společný rámec pro analýzu, kterou provádí individuálně pro každý z těchto států. Tyto země byly naposledy hodnoceny v konvergenční zprávě z roku 2004, jsou tedy hodnoceny v rámci pravidelného dvouletého cyklu. Hodnocení procesu hospodářské konvergence závisí na kvalitě a důvěryhodnosti použitých statistických údajů. Sestavování a vykazování statistik, zejména pokud jde o údaje o veřejných financích, nesmí podléhat politickým motivům. Dále by měly v oblasti statistiky uplatňovat určité minimální standardy. Tyto standardy by měly podporovat nezávislost, důvěryhodnost a odpovědnost národních statistických úřadů a také přispívat k důvěře v kvalitu fiskálních statistik.

Při uplatňování kritérií konvergence se ECB řídí několika základními zásadami.

1. Jednotlivá kritéria jsou interpretována a uplatňována striktním způsobem. Hlavním účelem je zajistit, aby se členy eurozóny mohly stát pouze ty členské státy EU, jejichž hospodářská situace umožňuje udržování cenové stability a neohrožuje soudržnost eurozóny.

---

[27] Smlouva o založení Evropského společenství (tzv.Římská smlouva)
[28] Česká republika, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Švédsko.

2. Kritéria konvergence tvoří soudržný a integrovaný celek a musí být splněna všechna. Smlouva přikládá všem kritériím stejný význam.

3. Kritéria konvergence musí být splněna na základě stávajících údajů.

4. Uplatňování kritérií konvergence by mělo být konzistentní, transparentní a srozumitelné. Navíc je třeba opět zdůraznit, že konvergence musí být dosaženo na trvalém základě, nikoliv pouze v daný okamžik. Hodnocení jednotlivých států proto posuzují udržitelnost konvergence.

Tento společný rámec je individuálně aplikován na všech devět hodnocených členských států.

Stav hospodářské konvergence

Pro dvanáctiměsíční referenční období od listopadu 2005 do října 2006 dosáhla referenční hodnota pro kritérium cenové stability úrovně 2,8%. Tato hodnota byla vypočtena přičtením 1,5 procentního bodu k neváženému aritmetickému průměru míry inflace měřené HICP během těchto dvanácti měsíců v Polsku (1,2%), Finsku (1,2%) a ve Švédsku (1,5%). Vývoj v jednotlivých zemích ukázal, že čtyři z devíti sledovaných členských zemí (ČR, Kypr, Polsko a Švédsko) měly průměrnou míru inflace měřenou HICP pod referenční hodnotou. Ve zbylých pěti zemích se nacházela inflace nad referenční hodnotou, kde nejvyšší odchylky byly zaznamenány v Estonsku, Lotyšsku a Slovensku.

Pokud jde o vývoj veřejných rozpočtů v devíti sledovaných členských státech, pět zemí (ČR, Maďarsko, Malta, Polsko a Slovensko) vykazuje nadměrný schodek. Pro rok 2006 Evropská komise předpovídala rozpočtový přebytek v Estonsku a ve Švédsku. Snížené schodky se předpokládaly v ČR, na Kypru, na Maltě a v Polsku, zatímco rozpočtové saldo Lotyšska mělo přejít z přebytku z roku 2005 do schodku. V Maďarsku a na Slovensku se předpokládá zvýšení schodku. A očekává se, že v těchto dvou zemí a v ČR schodek zůstane nad referenční hodnotou 3%.

Co se týče veřejného dluhu, tři země vykázaly v roce 2005 zadlužení přesahující referenční hodnotu 60% HDP (Kypr, Maďarsko a Malta). V ostatních zemích se zadlužení pohybovalo pod touto úrovní. V roce 2006 se zadlužení mělo ve většině zemí

snížit. Na Kypru a na Maltě mělo poklesnout, avšak zůstat nad referenční hodnotou 60%. V případě Maďarska se očekává, že zadlužení nadále poroste.

S výjimkou Švédska se země hodnocené v této zprávě staly členem EU 1.května 2004. Jako členský stát EU, na který se vztahuje výjimka, musí každá země považovat politiku směnných kurzů za věc společného zájmu a může kdykoliv požádat o účast v ERM II. Pouze Estonsko z těchto devíti uvedených států se účastnilo ERM II dva roky před hodnocením konvergence podle čl.121 Smlouvy. Kypr, Lotyšsko a Malta se účastní od listopadu 2005. Měny čtyř zemí – ČR, Maďarska, Polska a Švédska- stály během tohoto období mimo mechanizmus směnných kurzů.

Pro dvanáctiměsíční referenční období od listopadu 2005 do října 2006 dosáhla referenční hodnota pro dlouhodobé úrokové sazby úrovně 6,2%. Tato hodnota byla vypočtena přičtením dvou procentních bodů k neváženému aritmetickému průměru dlouhodobých úrokových sazeb tří zemí, podle kterých se vypočítávala referenční hodnota pro kritérium cenové stability, tj. Švédska (3,7%), Finska (3,7%) a Polska (5,2%). Během referenčního období mělo sedm ze sledovaných členských zemí (ČR, Kypr, Lotyšsko, Malta, Polsko, Slovensko a Švédsko) průměrné dlouhodobé úrokové sazby pod referenční hodnotou (viz. tabulka č. 9).

Tabulka č.9: Ekonomické ukazatele konvergence

Přehledová tabulka **Ekonomické ukazatele konvergence**					
(bez kurzového kritéria)		Inflace měřená HICP[1)]	Dlouhodobá úroková sazba[2)]	Přebytek (+) nebo schodek (-) vládních institucí[3)]	Hrubý dluh vládních institucí[3)]
Česká republika	2004	2,6	4,8	-2,9	30,7
	2005	1,6	3,5	-3,6	30,4
	2006	2,2	3,8	-3,5	30,9
Estonsko	2004	3		2,3	5,2
	2005	4,1		2,3	4,5
	2006	4,3		2,5	4
Kypr	2004	1,9	5,8	-4,1	70,3
	2005	2	5,2	-2,3	69,2
	2006	2,3	4,1	-1,9	64,8
Lotyšsko	2004	6,2	4,9	-0,09	14,5
	2005	6,9	3,9	0,1	12,1
	2006	6,7	3,9	-1	11,1
Maďarsko	2004	6,8	8,2	-6,5	59,4
	2005	3,5	6,6	-7,8	61,7
	2006	3,5	7,7	-10,1	67,6
Malta	2004	2,7	4,7	-5	74,9
	2005	2,5	4,6	-3,2	74,2
	2006	3,1	4,3	-2,9	69,6
Polsko	2004	3,6	6,9	-3,9	41,8
	2005	2,2	5,2	-2,5	42
	2006	1,2	5,2	-2,2	42,4
Slovensko	2004	7,5	5	-3	41,6
	2005	2,8	3,5	-3,1	34,5
	2006	4,3	4,3	-3,4	33
Švédsko	2004	1	4,4	1,8	50,5
	2005	0,8	3,4	3	50,4
	2006	1,5	3,7	2,8	46,7
Referenční hodnota[4)]		2,80%	6,20%	-3%	60%

Zdroje: ECB, Eurostat a Evropská komise
pozn: vlastní zpracování
1)Průměrné procetní změny za rok. Údaje za rok 2006 se vztahují k období od listopadu 2005 do října 2006
2)V procentech, roční průměr. Údaje za rok 2006 se vztahují k období od listopadu 2005 do října 2006
3)Poměr k HDP. Projekce Evropské komise pro rok 2006
4)Referenční hodnota se u inflace měřené HICP a dlouhodobých úrokových sazeb vztahuje k období od listopadu 2005 do října 2006 a u schodku a dluhu vládních institucí k roku 2005
Pozn.: vlastní zpracování

ČR z pohledu ECB

V referenčním období dosáhla v ČR dvanáctiměsíční průměrná míra inflace měřené HICP úrovně 2,2%, což je pod referenční hodnotou, která činí podle Smlouvy 2,8%. Podle nejnovějších informací by měla i nadále zůstat v následujících měsících celkově stabilní. Pokud jde o budoucí vývoj, poslední dostupné prognózy inflace vypracované významnými mezinárodními institucemi se pohybují v rozpětí od 2,7 do 3,7% pro rok 2007 a od 2,9 do 3,0% pro rok 2008.

Dále ČR vykazuje nadměrný schodek. V referenčním roce 2005 vykázala rozpočtový schodek ve výši 3,6% HDP, tedy vyšší než referenční hodnota. Výhled Evropské komise předpokládala pro rok 2006 jeho pokles na 3,5% HDP. Poměr veřejného dluhu k HDP klesl v roce 2005 na 30,4%. Podle prognózy měl v roce 2006 vzrůst na 30,9% a tedy zůstat pod referenční hodnotou 60%.

V období od listopadu 2005 do října 2006 se česká koruna neúčastnila ERM II. V tomto období koruna vůči euru postupně posilovala až do prvních měsíců roku 2006, následně se její kurz celkově stabilizoval. Česká měna se obchodovala vůči euru téměř stále za výrazně silnější kurz než v listopadu 2004.

Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb v období od listopadu 2005 do října 2006 dosahovala 3,8%, a byla tedy výrazně pod referenční hodnotou pro kritérium úrokových sazeb, která činí 6,2%.

ECB celkově shrnuje, že pro dosažení vysokého stupně udržitelné konvergence bude důležité, aby ČR prováděla opatření s cílem zajistit udržitelnou a důvěryhodnou fiskální konsolidaci a znatelně zlepšila rozpočtové hospodaření země. Ke zvýšení flexibility na trhu práce bude třeba zkvalitnit také jeho fungování. [29]

[29] Pramen: Evropská centrální banka, Eurosystém: Konvergenční zpráva, prosinec 2006, ISSN 1725-938X.

Závěr

Tato diplomová práce je rozdělena do několika částí. **První část**, tedy kapitola 1., a 2., popisuje vývoj měnové integrace v Evropské unii, který vyústil v zavedení společné měny euro.

1.leden 1958, kdy vstoupily v platnost Římské smlouvy, zakládající Evropské hospodářské společenství, lze pokládat za první stupínek tohoto projektu. Patří sem těchto šest států: Belgie, Německo, Francie, Itálie, Nizozemí a Lucembursko. V roce 1964 pak vznikl Výbor guvernérů centrálních bank zajišťující výměnu informací a stanovisek, které se týkají otázek spadajících do působnosti centrálních bank. O čtyři roky později byla završena mezi zakládajícími státy celní unie, díky ní byla zrušena vnitřní cla a zavedena společná vnější jako základní předpoklad společného trhu.

V říjnu 1970 by předložen Pierrem Wernerem plán na zřízení hospodářské a měnové unie ES. Tento plán, zvaný Wernerrova zpráva, představoval první ucelenou koncepci a plán na vytvoření HMU, ale k naplnění plánu díky měnové krizi v roce 1971, ropné krizi a rozdílným zájmům evropského společenství nedošlo.

V 1972 přistupují k EHS další tři státy: Dánsko, Irsko a Velká Británie. V dubnu téhož roku bylo díky Basilejské dohodě přijato opatření, které stanovilo fluktuační pásmo (+/-2,25%). Rada ministrů ho ale 21.března 1972 omezila na polovinu (tzn. +/- 1,125%) povolenou maximální odchylku vzájemného kolísání měn zemí EHS. Tímto se vytvořil kursový mechanismus, který dostal název „had v tunelu". Ale díky další devalvaci dolaru dochází k rozpadu Brettonwoodského systému.

V dubnu 1973 by založen Evropský měnový fond, jehož cíle se však nepodařilo naplnit. 13.března 1979 byl uzavřen Evropský měnový systém, který byl založen na mechanismu směnných kursů ERM a společné zúčtovací měnové jednotce ECU. ERM určil každé zúčastněné měně centrální kurs vůči ECU, uměle konstruované vztažné veličině, která vznikla z koše složeného z určitých podílů měn členských států.

V roce 1981 přistoupilo do ES Řecko a 1986 Španělsko a Portugalsko. Vzniká „evropská dvanáctka".

V dubnu 1989 uvedla Delorsova zpráva východiska pro vznik HMU, která již obsahovala konkrétní návrhy dosažení cíle jednotné měny ES.

Jako klíčové období formování evropské měnové unie jsou považovány 90.léta, kdy došlo k podpisu smlouvy o Evropské unii, tzv. Maastrichtskou smlouvou, která vstoupila v platnost 1.listopadu 1993. Obsahuje tzv. konvergenční kritéria, která se stala podmínkou pro vstup do budoucí HMU. První etapa projektu výstavby měnové unie se datuje od července 1990 do prosince 1993 a je označována jako přípravná fáze, kde se odstraňují zbylá omezení mezinárodního pohybu kapitálu. Druhá etapa se datuje od začátku roku 1994 do prosince 1998, kdy byl založen Evropský měnový institut jako předchůdce ECB.

1.ledna 1995 vstoupilo do EU Finsko, Rakousko a Švédsko. Vzniká „evropská patnáctka".

Evropská centrální banka je datována ke dni 3.května 1998 v Bruselu, kde se rozhodlo o účinnosti měny eura k 1.lednu 1999. Této měny se účastní jedenáct z patnácti zemí EU. Třetí etapa, etapa konečná, započala 1.ledna 1999, kdy byla vytvořena EMU.

Od tohoto okamžiku byl možný bezhotovostní platební styk v euru a k 1.lednu 2002 hotovostní platební styk v euru. Zavádění hotovostního eura a stahování starého oběživa představovalo významný logistický problém, ale přesto měl velice hladký průběh. Z hlediska zajištění plynulého fungování platebního styku, technického provedení, zabezpečení a ostrahy i zavádění nových systému zpracování dat, lze tuto největší moderní měnovou transformaci považovat za velmi úspěšnou.

Zavedení jednotné měny přineslo členským zemím i dalším subjektům celou řadu výhod. Na druhé straně se vyskytla nová rizika, kterým je nutno čelit. K největším přínosům se řadí zánik kurzových rizik, který napomáhá zahraničním investicím a usnadňuje mezinárodní obchod. Větší mobilita kapitálu a transparentnější mezinárodní cenové komparace by měly zajistit lepší umístění zdrojů a investic a měly by vést k stabilnějšímu ekonomickému růstu. Jako největší riziko pro členské státy měnové unie je vzdání se měnové suverenity. Členské země měnové unie ztratily nástroj k ovlivňování své ekonomiky, především mechanismus změn měnových kurzů. Omezila se pravomoc centrálních bank zemí eurozóny ze strany ECB, které se musí podřizovat a přizpůsobovat.

Druhá část této práce, tedy kapitola 3. a 4., byla věnována České republice, jako dalšímu kandidátovi na vstup do eurozóny. Česká republika se přistoupením k Evropské unii zavázala k přijetí eura. O termínu, kdy do eurozóny vstoupíme, se rozhodne až později. V souladu s pravidly EU bude muset ČR před vstupem do EMU splnit tzv. maastrichtská konvergenční kritéria. Z hlediska plnění fiskálních kritérií ČR nemá problém s kritériem vládního dluhu. Ten má v současnosti hodnotu 31,7% a do budoucna by měl setrvat pod hodnotou 60%, což je povolené maximum. Problémy však má s kritériem deficitu veřejných rozpočtů. Za současného nastavení parametrů veřejných financí není schopna toto kritérium plnit. Deficit veřejných rozpočtů je v současnosti na úrovni 4%, což převyšuje povolenou maximální hranici 3,0% o 1%. Ale předpokládá se postupné snižování deficitu do roku 2009 na 3%, což by umožnilo vstup do EMU až v roce 2011. Co se týká měnových kritérií, tak lze říci, že ČR plní kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb a neměly by být v dalším období problémy. Kritérium stability měnového kurzu zatím neplníme, protože jeho plnění lze formálně provádět po stanovení centrální parity kurzu CZK/EUR.

Porovnání výhod a nevýhod zavedení jednotné evropské měny v ČR je docela komplikované, protože velká část těchto výhod a nevýhod se dá velice obtížně kvantifikovat. Mohla bych říci, že význam výhod spolu s ekonomickou integrací ČR do EU spíše roste, zatímco význam nevýhod spíše klesá. Členství by mělo přinést pozitivní dopady na domácí hospodářskou politiku. Firmy i domácnosti budou profitovat z přístupu k hlubším, likvidnějším a transparentnějším kapitálovým trhům eurozóny. Dojde ke zvýšení stability finančního sektoru a ke snížení rizik vzniku měnových turbolencí. Rizika jsou spojena s reakcí hospodářství na ekonomické poruchy v podmínkách nezvratitelně zafixovaného měnového kurzu v rámci měnové unie. Již ve fázi před vstupem do eurozóny se bude muset hospodářská politika orientovat tak, aby už v této fázi zajistila rychlou ekonomickou konvergenci a schopnost ekonomiky reagovat.

Obecně bych řekla, že optimálním časem pro přijetí eura bude doba, kdy výhody k přistoupení k EMU převáží nad nevýhodami tohoto kroku. Vzhledem k tomu, že se domníváme, že setrvání v ERM II po delší dobu než požadované dva roky není vhodné, rozhodnutí o vstupu do EMU by mělo být učiněno v době, kdy se budeme domnívat, že přijetí eura bude vhodné o dva roky později. Rozhodnutí o vstupu do EMU bude záviset na ČNB a MFČR.

V další části mé práce jsem se zaměřila na nástin možných variant přechodu české koruny na jednotnou měnu euro. Jedná se o tzv. přehled jednotlivých scénářů přechodu na euro, kterým se zabývala Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. K dispozici byly tři možné scénáře, a sice scénář s využitím přechodného období, tzv. madridský scénář, dále jednorázový přechod na euro, tzv. velký třesk, a třetím scénářem byl tzv. Phasing-Out – období postupného zrušení. Národní koordinační skupina projednala problematiku volby scénáře zavedení eura v ČR v různých oblastech, ve kterých byl jednoznačně podpořen scénář „velkého třesku". S tímto scénářem souhlasí i ČNB a je podporován také vládou.

V poslední části jsem se soustředila na to, jaký bude mít dopad přijetí eura na ekonomické sektory spadající do gesce MPO. Mezi tyto sektory jsem uvedla sektor zpracovatelského průmyslu, těžbu nerostných surovin, výrobu a rozvod elektřiny, tepla a plynu, kapalná paliva, dále pak sektor stavebnictví, zahraničního obchodu, vnitřního obchodu a ochrany spotřebitele a sektor malých a středních podniků. Závěr z těchto analýz byl jednoznačný. V souvislosti se vstupem do Evropské unie se dá říci,že se již všechny tyto sektory vyrovnaly s vysokými nároky EU, a přechod na jednotnou měnu, tedy vstup do eurozóny, jim nebude činit velké problémy, a nebo nebude mít tento krok vůbec vliv na další obchodování.

A na závěr mé diplomové práce jsem stručně nastínila konvergenční zprávu ECB z prosince 2006, kde jsou nejnovější údaje o plnění konvergenčních maastrichtských kritérií a to nejen v ČR, ale i v dalších sledovaných zemích.

Podle současných předpokladů by Česká republika měla po splnění maastrichtských kritérií přijmout společnou evropskou měnu a tedy vstoupit do HMU kolem roku 2011. Konečné rozhodnutí padne v Bruselu a poté může být zahájena výroba národních euromincí.

Mnozí občané považují zavedení jednotné měny za ztrátu národní identity. Ta je ale stále tvořena mnoha dalšími prvky jako je jazyk, kultura, dějiny, které přetrvávají. Euro se mezitím stalo symbolem společné evropské identity, která nepředstavuje žádnou hrozbu pro národní zájmy jednotlivých států.

Seznam použité literatury

Knihy:

1. Czesaný, Slavoj: Euro- postup a důsledky zavedení nové měny pro banky, podniky a občany,1.vyd. Praha: Profess consulting, 1999. ISBN 80-7259-000-6
2. Bürger, Cornelia: Euro- Der Start, Was Sie jetzt wissen müssen, Dauerleihgabe des Goethe-instituts Prag
3. Had,M., Urban, L.: Evropská společenství, První pilíř Evropské unie, 1.vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů pro Nadaci pro studium mezinárodních vztahů, 1997. ISBN 80-85864-38-x
4. Fiala Petr, Pitrová Markéta: Evropská unie, 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-015-2
5. Raymond, Robert: Sjednocení měny v Evropě, 1.vyd. Praha: HZ Editio, 1995. ISBN 80-901918-2-7
6. Sear, Simon: Euro: Jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny, 1.vyd. Praha: Management Press, 1999. ISBN 80-85943-86-7
7. Tomášek, Michal: Právní základy evropské měnové unie: Bankovní institut, Praha, 1999, str. 37, ISBN – 80-902243-3-4
8. Kolektiv autorů: Cenné papíry a finanční trhy: Liberec 2005, ISBN – 80-7083-920-1

Ostatní materiály:

9. Euro- jednotná měna Evropské unie: Materiál ČNB
10. Společný dokument MF ČR a ČNB schválený vládou ČR na jejím zasedání dne 25.října
11. Roman Horváth, Luboš Komárek: časopis Finance a úvěr, 52/2002
12. Materiál MF ČR: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR, červen 2006
13. Materiál MF ČR: Sektorová analýza dopadu přijetí eura na ekonomické sektory spadající do gesce MPO, listopad 2006

\+ ostatní materiály ČNB a MF ČR

Internet:

14. www.evropska-unie.cz
15. www.newsletter.cz
16. www.mfcr.cz
17. www.cnb.cz
18. http://www.finexpert.cz/Tiskove-zpravy/CNB-stanovila-novy-inflacni-cil/sr-1-sc-4-a-18647/default.aspx

Seznam příloh

1. Počet a výroba bankovek
2. Počet vyrobených mincí pro zavedení hotovosti v jednotlivých zemích a počty mincí jednotlivých nominálních hodnot
3. Mince eura vyrobené pro jiné země
4. Eurobankovky a mince v oběhu a jejich celková hodnota
5. Počet bankomatů a poboček v eurozóně

Příloha č. 1. Počet a výroba bankovek

Objem výroby bankovek odpovídá celkové potřebě bankovek. Výroba je rozdělena mezi jednotlivé národní centrální banky (NCB) následujícím způsobem:

Table 1

2002			
Nominální hodnota	**Množství (v milionech kusů)**	**Hodnota (v milionech eur)**	**NCB zajišťující výrobu**
5 €	1 131	5 655	FR, NL, AT, PT
10 €	1 045	10 450	DE, GR, IE
20 €	1 555	31 100	ES, FR, IT, FI
50 €	742	37 100	BE, ES, NL
100 €	307	30 700	IT, LU
200 €	-	-	-
500 €	-	-	-
CELKEM	**4 780**	**115,005**	

Table 1a

2003			
Nominální hodnota	**Množství (v milionech kusů)**	**Hodnota (v milionech eur)**	**NCB zajišťující výrobu**
5 €	110	550	FR
10 €	999	9 991	DE, GR, IE, AT
20 €	1 071	21 422	DE, ES, FR, NL, PT
50 €	657	32 850	BE, ES, IT, NL
100 €	122	12 200	IT, FI
200 €	133	26 600	DE, LU
500 €	-	-	-
CELKEM	**3 092**	**103 613**	

Table 1b

2004			
Nominální hodnota	**Množství (v milionech kusů)**	**Hodnota (v milionech eur)**	**NCB zajišťující výrobu**
5 €	-	-	-
10 €	378	3 780	DE, FR, GR, IE, AT
20 €	290	5 794	FR, PT
50 €	683	34 160	BE, DE, ES, IT, NL
100 €	124	12 450	IT, FI
200 €	-	-	-
500 €	104	51 800	DE, LU
CELKEM	**1 579**	**107 984**	

Table 1c

2005			
Nominální hodnota	**Množství (v milionech kusů)**	**Hodnota (v milionech eur)**	**NCB zajišťující výrobu**
5 €	530	2 650	FR
10 €	1 020	10 200	DE, GR, IE, AT
20 €	700	14 000	ES, FR, NL, PT, FI
50 €	1 100	55 000	BE, DE, ES, IT, NL
100 €	90	9 000	IT
200 €	-	-	-
500 €	190	95 000	DE, LU
CELKEM	**3 630**	**185 850**	

Příloha č.2. Počet vyrobených mincí pro zavedení hotovosti v jednotlivých zemích a počty mincí jednotlivých nominálních hodnot.

Kolik mincí bylo pro zavedení hotovosti vyrobeno v jednotlivých zemích a jaké byly počty mincí jednotlivých nominálních hodnot?

Table 2

Země	1 cent	2 centy	5 centů	10 centů	20 centů	50 centů	1 €	2 €	CELKEM
Belgie	335	337	300	327	181	197	160	120	1 957
Německo	3 700	1 800	2 300	3 300	1 600	1 600	1 700	1 000	17 000
Řecko	73	143	240	214	309	121	98	136	1 333
Španělsko	811	1 500	1 083	901	901	1 264	435	190	7 085
Francie	1 700	1 500	1 130	1 080	800	650	820	470	8 150
Irsko	277	176	144	114	138	82	102	45	1 078
Itálie	1 000	900	1 380	900	1 400	1 100	950	310	7 940
Lucembursko	20	20	20	20	10	10	10	10	120
Nizozemsko	500	400	600	500	220	250	170	160	2 800
Rakousko	350	210	140	400	190	160	200	150	1 800
Portugalsko	232	272	196	220	116	152	68	40	1 296
Finsko	2	2	361	296	211	71	60	50	1 052
CELKEM	**9 000**	**7 260**	**7 894**	**8 272**	**6 076**	**5 657**	**4 773**	**2 681**	**51 611**

Příloha č.3. Mince vyrobené pro jiné země

Monako, San Marino a Vatikán nejsou členy eurozóny a razily mince na základě formální dohody s Evropským společenstvím. Kolik mincí bylo pro tyto země vyrobeno?

Table 3

Nominální hodnota	**Monako**	**San Marino**	**Vatikán**
2 €	1 596 886	330 760	145 000
1 €	1 586 689	381 800	145 000
50 centů	727 000	305 400	145 000
20 centů	805 398	377 400	145 000
10 centů	778 146	195 000	145 000
5 centů	310 000	195 000	145 000
2 centy	376 400	195 000	145 000
1 cent	330 200	195 000	145 000
CELKEM	**6 510 719**	**2 175 360**	**1 160 000**

Příloha č.4. Eurobankovky a mince v oběhu a jejich celková hodnota

Kolik eurobankovek a mincí je v oběhu a jaká je jejich celková hodnota?K 29. únoru 2004 obíhal následující počet bankovek a mincí těchto hodnot: 30. listopadu 2004

Table 4a

Nominální hodnota	**Oběh peněz-bankovky**	
	(v milionech kusů)	**(v milionech eur)**
500 €	296	147 766
200 €	140	28 021
100 €	875	87 544
50 €	3 034	151 691
20 €	1 950	39 001
10 €	1 608	16 075
5 €	1 200	6 002
CELKEM	**9 103**	**476 100**

Table 4b

Nominální hodnota	**Oběh peněz-mince**	
	(v milionech kusů)	**(v milionech eur)**
2 €	2 991	5 982
1 €	4 445	4 445
50 centů	3 969	1 985
20 centů	6 148	1 230
10 centů	7 442	744
5 centů	8 743	437
2 centy	9 955	199
1 cent	11 817	118
CELKEM	**55 510**	**15 140**

Příloha č.5. Počet bankomatů a poboček v eurozóně

Následující tabulka ukazuje počet bankomatů a poboček národních centrálních bank (NCB) a komerčních bank v eurozóně k 31. prosinci 2003. 30. června 2004

Table 5

Země	Počet poboček NCB	Počet poboček komerčních bank	Počet bankomatů
Belgie	6	6 750	6 942
Německo	88	49 716	51 129
Řecko	28	3 328	5 468
Španělsko	33	39 550	50 627
Francie	138	26 162	38 975
Irsko	1	790	1 300
Itálie	99	30 502	34 354
Lucembursko	1	396	391
Nizozemsko	4	3 998	7 000
Rakousko	7	5 297	7 711
Portugalsko	13	5 882	9 690
Finsko	5	1 600	2 120
CELKEM	**423**	**173 971**	**215 707**